

20090053

Pohjois-Savo

**Savo-Karjalan
maakuntien palvelukohteiden
opastussuunnitelma**

Pohjois-Karjala

08 TIEH/S-K

Savo-Karjalan maakuntien palvelukohteiden opastussuunnitelma

Kansikuva:

Pohjakartta-aineisto Maanmittauslaitos lupa nro 20/MLL/08

Kuvat: Timo Kornio, Tomi Kärnä ja Suvi Nenonen

ISBN 978-952-221-151-4

TIEH 1000213-09

Verkkojulkaisu pdf (www.tiehallinto.fi/julkaisut)

ISBN 978-952-221-1521

TIEH 1000213-v-09

Kopijyvä

Kuopio 2009

Julkaisua myy/saatavana:

Tiehallinto, Savo-Karjalan tiepiiri

Faksi 0204 22 5199

Sähköposti: savo-karjalan.tiepiiri@tiehallinto.fi

Tiehallinto

Savo-Karjalan tiepiiri

Kirkkokatu 1

PL 1117

70101 Kuopio

Puhelinvaihte 0204 22 11

Asiasanat: Liikenteen ohjaus, liikennemerkit, matkailu, viitoitus, tienkäyttäjätieto, Savo-Karjalan tiepiiri

Aiheluokka: 22

TIIVISTELMÄ

Savo-Karjalan maakuntien palvelukohteiden maakunnallinen opastussuunnitelma on ensisijaisesti asiantuntijoille ja lupaviranomaisille tarkoitettu strategia-asiakirja, jossa ei tehdä varsinaisia opastusmerkkisuunnitelmia. Suunnittelutasolla selvitetään alueiden erityispiirteet ja laaditaan strategia maakuntien pitkän tähtäimen opastusjärjestelmän kehittämiseksi.

Palvelukohteiden maakunnallisessa opastussuunnittelussa määritellään opastuspaikkojen eli opastustoimistojen ja -pisteiden sijoittamis- ja kehittämisperiaatteet, jaetaan maakunta yksityiskohtaisten opastusmerkkisuunnitelmien laatimista varten pienempiin seudullisiin suunnittelualueisiin sekä tehdään esitykset maakunnallisten yhteistyöryhmien perustamiseksi. Palvelukohteiden ja nähtävyyksien nykytilan selvittämiseksi kartoitetaan maakunnallisesti ja valtakunnallisesti merkittävät palvelukeskittymät, nähtävyydet ja aktiviteetit, joilla katsotaan opastusmielessä olevan valtakunnallista merkitystä ja joiden viitoituskelpoisuutta suosittelee valtakunnallinen lausunnonantajataho. Yksittäisten palvelujen osalta kartoitetaan leirintäalueet. Tienkäyttäjille ja vapaa-ajan liikkujille tarkoitetut muut palvelut, kuten ravintolat, mökkimajoitukset ja maaseutuyritykset, kartoitetaan vasta seudullisissa opastussuunnitelmissa, joissa laaditaan opastusmerkkisuunnitelmat. Palvelukohteiden seudulliset opastussuunnitelmat esitetään laadittavaksi Pohjois-Savoon ja Pohjois-Karjalaan esitetyn aluejaon mukaisesti vuosien 2009 - 2012 aikana.

Nykytilanteen kartoituksen perusteella merkittävät palvelukohteet ja nähtävyydet priorisoitiin yhteistyössä sidosryhmien ja opastuksen lausunnonantajatahojen kanssa maakunnallisissa seminaaritilaisuuksissa. Savo-Karjalassa on määritetty kaikkiaan 31 kärkikohdetta, joiden tulee näkyä laajasti alueen opastuspisteissä sekä näkyvästi maanteiden palvelukohteiden opastuksessa. Museoiden ja historiallisten nähtävyyksien osalta tällaisia kärkikohteita ovat muun muassa Ortodoksinen kirkkomuseo, Mekaanisen musiikin museo, Eva Rynäsen ateljeekoti ja kirkko sekä Pielisen ulkomuseo. Muista nähtävyyksistä kärkikohteina on mainittu muun muassa Puijo, Bomban karjalaiskylä, Suomen Kivikeskus ja Outokummun vanha kaivosalue. Luontokohteista merkittävimpiä ovat Suomen tunnetuin kansallismaisema, Kolin kansallispuisto, Petkeljärven ja Tiilikajärven kansallispuistot sekä Ruunaan retkeilyalue. Maakunnan veto-voimaisimpia matkailualueita ovat Tahko ja Koli.

Savo-Karjalan maakuntien opastusstrategian mukaan opastusasioiden kehittämistä ja sidosryhmien yhteistyön tiivistämistä varten perustetaan maakuntakohtaiset palvelukohteiden opastuksen yhteistyöryhmät. Opastustoimistojen toiminnan kehittämiseksi kuntia suositellaan tiivistävän yhteistyötä matkailupalvelu- ja kehittämisyritysten kanssa. Strategisena tavoitteena on täydentää opastuspalveluita korkeatasoisilla opastuskeskuksilla, määritellä niiden potentiaalisia sijaintipaikkoja sekä kehittämisen suuntaviivoja.

Savo-Karjalan maakuntien palvelukohteiden opastussuunnitelma vahvistaa matkailuelinkeinon kehittymismahdollisuuksia niin Pohjois-Savossa kuin Pohjois-Karjalassakin. Toimivat liikenne yhteydet sekä informatiivinen ja selkeä viitoitus ja opastus tukevat matkailukohteiden saavutettavuutta ja siten vahvistavat alueiden kehittymismahdollisuuksia.

ESIPUHE

Palvelukohteilla tarkoitetaan tienkäyttäjille palveluja tarjoavia palveluyrityksiä ja -toimintoja. Palvelukohteiden opastukseen käytetään erilaisia opastusmerkkejä ja kohdetunnuksia. Opastusmerkkien asettaminen ja ylläpito ovat yleensä opastettavan kohteen ylläpitäjän vastuulla. Opastusmerkit edellyttävät tienpitäjän lupaa.

Savo-Karjalan maakuntien palvelukohteiden opastussuunnitelma on laadittu alueen maakuntien, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan alueet kattavana. Maakuntatason suunnitelma on ensimmäinen vaihe alueellisten opastussuunnitelmien laatimisessa. Suunnitelmassa on selvitetty maakuntien erityispiirteet ja opastuksen kannalta erityisen merkittävät kohteet. Siinä on määritelty opastuspaikkojen sijoittumis- ja kehittämisperiaatteet, jaettu alue opastusmerkkisuunnitelmien laatimista varten pienempiin suunnittelualueisiin sekä kehitelty maakuntatasoista yhteistyötä palvelukohteiden opastuksen kehittämiseksi.

Helmikuussa 2007 palvelukohteiden viitoituksessa otettiin käyttöön uusia tunnuksia ja laajennettiin ruskean värin käyttöä. Viitoitus on uusittava uusien tunnusten ja opastusmerkkien mukaisiksi vuoden 2013 loppuun mennessä, mikä on tehnyt opastussuunnitelmien päivittämisen ajankohtaiseksi. Opastuspaikkojen osalta viitoitus on uusittava kuitenkin jo vuoden 2009 loppuun mennessä. Savo-Karjalan maakuntien palvelukohteiden opastussuunnitelmaa laadittaessa on noudatettu Tiehallinnon vuonna 2007 valmistunutta ohjetta ”Palvelukohteiden alueellisen opastussuunnitelman laatiminen”.

Varsinaista suunnittelutyötä on ohjannut työryhmä, jonka kokoonpano on ollut seuraava:

Raimo Kaikkonen, puh. joht.	Savo-Karjalan tiepiiri
Pekka Koistinen	Savo-Karjalan tiepiiri
Antti Haikka	Tiehallinto, Lupapalvelut
Anu Voutilainen	Kuopion Matkailupalvelu Oy
Airi Okkonen	Karelia Expert Matkailupalvelu Oy
Jouko Kohvakka	Pohjois-Savon liitto
Pekka Huovinen	Pohjois-Karjalan maakuntaliitto
Heikki Koivuniemi	Suomen Sininen Tie ry
Juha Rantala	Runon ja Rajan tie ry
Suvi Nenonen	Destia Oy
Tomi Kärnä, siht.	Destia Oy
Olli Mäkelä	Destia Oy

Ohjausryhmä on pitänyt kaksi varsinaista kokousta. Suunnitelman laadintavaiheessa pidettiin maakunnalliset suunnittelutilaisuudet Joensuussa ja Kuopiossa syys-lokakuun vaihteessa 2008, joihin myös ohjausryhmän jäsenet osallistuivat.

Konsulttina toimineessa Destia Oy:ssä suunnitelman laatimiseen ovat osallistuneet Suvi Nenonen, Tomi Kärnä, Olli Mäkelä ja Taina Cederqvist.

Kuopio joulukuussa 2008

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	9
2	PALVELUKOhteiden OPASTUKSEN LÄHTÖKOHDAT	10
2.1	Palvelukohteiden opastusjärjestelmä	10
2.2	Palvelukohteiden uudet opastusmerkit ja tunnukset	11
2.3	Palvelukohteiden opastuksen sidosryhmät	12
2.4	Palvelukohteiden maakunnallinen opastussuunnitelma	14
3	POHJOIS-SAVON JA POHJOIS-KARJALAN MAAKUNTIEN PALVELUKOhteiden OPASTUSSUUNNITELMA	15
3.1	Yleistä	15
3.2	Suunnitelman tavoitteet	16
4	TAUSTATietoA MAAKUNTIEN MATKAILUSTA JA PALVELUKOhteista	17
4.1	Matkailu ja matkailuliikenteen määrä	17
4.2	Matkailun markkinointiorganisaatiot	19
4.3	Maakunnalliset erityispiirteet ja matkailustrategiat	21
5	OPASTUSPAIKAT	24
5.1	Opastustoimistot ja -pisteet	25
5.2	Nykytilanne	26
5.3	Kehittämissuunnitelma	29
5.3.1	Opastuspaikat	29
5.3.2	Opastuskartat	30
5.3.3	Mobiiliopastus	31
6	MATKAILUTIET	33
6.1	Matkailutiet Savo-Karjalassa	33
6.2	Matkailuteiden reittiviitoitus	35
6.3	Matkailutietunnusten käyttö palvelukohteiden opastuksessa	36
7	MAAKUNNALLISESTI MERKITTÄVÄT PALVELU- KESKITTYMÄT JA KOhteET	38
7.1	Merkittävimpien kohteiden kartoitus	38
7.2	Pohjois-Savon maakunnallisesti merkittävät palvelukeskittymät, nähtävyydet ja aktiviteetit	39
7.2.1	Pohjois-Savon merkittävien kohteiden kohdekuvaukset	41
7.3	Pohjois-Karjalan maakunnallisesti merkittävät palvelukeskittymät, nähtävyydet ja aktiviteetit	45
7.3.1	Pohjois-Karjalan merkittävien kohteiden kohdekuvaukset	46
7.4	Leirintäalueet	50
8	SEUDULLISET OPASTUSSUUNNITELMAT	51
8.1	Seudullinen opastussuunnitelma	51
8.2	Esitys seudullisiksi suunnittelualueiksi	51
8.3	Seudullisten suunnitelmien aikataulu	53
9	SAVO-KARJALAN MAAKUNTIEN OPASTUKSEN YhteistyöRYHMÄ	54
9.1	Maakunnallisen opastuksen yhteistyöryhmän tehtävät	54
9.2	Maakunnallisten yhteistyöryhmien perustaminen	55
10	SAVO-KARJALAN MAAKUNTIEN OPASTUSSTRATEGIA	56

1 Johdanto

Liikennemäärät ja -suoritteet ovat kasvaneet viime vuosina Suomen teillä. Talouden kasvu näkyy myös matkailussa, niin työ- kuin lomamatkailussakin. Tilastokeskuksen mukaan suomalaiset tekivät vuonna 2006 yli 30 miljoonaa vapaa-ajanmatkaa, joista kotimaan vapaa-ajanmatkoja oli 25 miljoonaa. Oman lisänsä tuo ulkomaalaisten lisääntynyt matkailu Suomessa.

Suomen matkailustrategian mukaan vuonna 2020 Suomi on Euroopan huipulla houkuttelevana ja helposti saavutettavana työ- ja vapaa-ajan matkailumaana, joka hyödyntää puhdasta luontoa, suomalaista kulttuuria ja kestävän matkailun periaattein rakennettuja matkailukohteita (KTM 2006). Myös strategisissa kehittämistoimenpiteissä sujuvaa saavutettavuutta pidetään yhtenä matkailun kehittämisen elinehtona. Sujuvien liikenneyhteyksien turvaamisen lisäksi matkailuliikenneinformaation ja -palveluiden käytön sekä opasteiden kehittäminen on välttämätöntä. Laadukkaat kartat, selkeät opasteet sekä ajantasaiset sää- ja liikennetiedot parantavat palvelutasoa. Myös matkailuteiden verkostoituminen ja palveluvarustuksen parantaminen nostavat palvelutasoa.

Paikannuslaitteiden määrä kasvaa nopeasti lähivuosina, ja niiden käyttö reitien ja matkailupalvelujen etsimisessä tulee voimakkaasti yleistymään. Matkailua ja matkailuliikennettä koskevien navigaatiopalvelujen mahdollisuudet ovat huomattavasti perinteistä opastusjärjestelmää laajemmat. Paikannuslaitteisiin saatavat ajantasaiset mobiilipalvelut ovat keskeinen tulevaisuuden kehittämishaaste, jossa Tiehallinnon ja matkailuelinkeinon yhteistyöllä on erityistä merkitystä (Nevalainen 2007).

Opastuksen merkitys tulee kasvamaan tielläliikkujien määrän ja eri asiakasryhmien vaatimustason kasvamisen myötä. Maantiellä viitoituksen ja opastuksen tarkoituksena on yhdessä asianmukaisen tiekartan kanssa opastaa tienkäyttäjä kohteeseen edullisinta reittiä. Palvelukohteiden viitoituksessa otettiin helmikuussa 2007 käyttöön uusia liikennemerkkejä ja laajennettiin ruskean värin käyttöä. Palvelukohteiden viitoitus täydentää reittiopastusta osoittamalla tienkäyttäjälle tämän tarvitsemia palveluita matkan aikana.

Opastusmerkkiuudistuksen yhteydessä uusittiin myös palvelukohteiden viitoitusohje, joka korostaa alueellisten opastussuunnitelmien merkitystä. Alueellisessa suunnittelussa on mahdollista täsmentää yleisiä viitoitusperiaatteita paremmin alueellisiin olosuhteisiin sopiviksi. Tämä palvelukohteiden opastussuunnitelma koskee Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakuntien aluetta.

2 Palvelukohteiden opastuksen lähtökohdat

Palvelukohteilla tarkoitetaan tienkäyttäjille palveluja tarjoavia palveluyrityksiä ja -toimintoja. Tällaisia ovat esim. hotellit, retkeilymajat, leirintäalueet, kahvila- ja ravintolapalvelut, erilaiset aktiviteetit ja nähtävyydet. Myös paljon liikennettä aiheuttavat kohteet, kuten uimapaikat, museot, huvipuistot ja laskettelukeskukset on opastettu opastusmerkein. Palvelukohdetunnuksin opastetaan lisäksi yleiseen turvallisuuteen ja matkailuun liittyviä palveluita, joita ovat esim. ensiapu, huoltamo ja levähdysalue. Palvelukohteiden opastukseen käytetään erilaisia opastusmerkkejä ja kohdetunnuksia. Opastusmerkkien asettaminen ja ylläpito ovat yleensä opastettavan kohteen ylläpitäjän vastuulla. Opastusmerkit edellyttävät tienpitäjän lupaa.

2.1 Palvelukohteiden opastusjärjestelmä

Maantiellä viitoituksen tarkoituksena on yhdessä asianmukaisen tiekartan kanssa opastaa tienkäyttäjä kohteeseen edullisinta reittiä. Palvelukohteiden viitoitus täydentää reittiopastusta osoittamalla tienkäyttäjälle tämän matkan aikana tarvitsemia palveluja ja opastaa perille kohteeseen. Opastusjärjestelmän rakenne muodostuu kolmesta tasosta (kuva 2-1).

Ensimmäinen taso - Tiekartat ja tieverkon viitoitus

Tienkäyttäjä suunnistaa tieverkolla tiekartassa esitettyihin kohteisiin vertailemalla tiekarttaa ja tieverkon viitoitusta toisiinsa. Suunnistaminen tieverkolla on mahdollista tunnistamalla tienviitoista tiekartalla esiintyvät tienumerot ja maantieteelliset erisnimet, jolloin kielellisiä ongelmia ei pääse syntymään.

Toinen taso - Opastuspaikat

Tienkäyttäjä suunnistaa tiekartalle merkittyyn tai viitoitettuun opastuspaikkaan halutessaan monimuotoisempaa ja tarkempaa tietoa sijaintiympäristönsä palveluista ja kohteiden sijainnista kuin mitä tiekartta tarjoaa. Opastuspaikkaan saapuessaan tienkäyttäjä kohtaa vähintään ulko- tai sisätiloihin sijoitetun alueellisen opastuskartan (opastuspiste) sekä mahdollisesti myös esimerkiksi sisätiloihin sijoittuvan interaktiivisen opastuspäätteen tai matkailuneuvontapisteen (opastustoimisto).

Opastuspaikkojen tärkeä tehtävä on opastaa tienkäyttäjä sille tielle, josta lopulliseen määränpäähän käännytään. Hyvin varustetusta opastuspaikasta tienkäyttäjä voi ottaa mukaansa alueen matkailupalveluja esittelevän kartan, joka toimii varmistuksena matkalla perille.

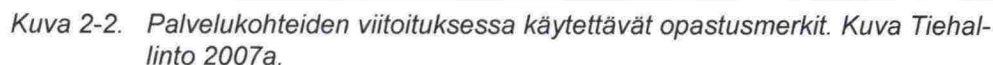
Kolmas taso - Lähiviitoitus

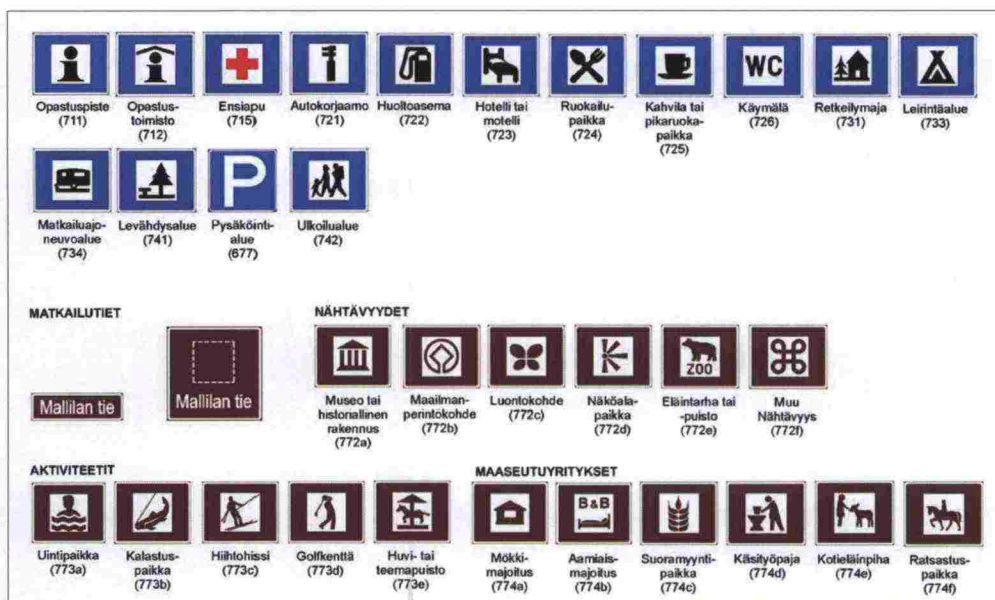
Tienkäyttäjä ohjataan perille kohteeseen lähiviitoituksella. Lähiviitoituksen perustyökaluja ovat osoitejärjestelmää tukevat tien- ja kadunnimikilvet sekä lähi-, paikallis- ja erityiskohteita osoittavat tienviitat, joita täydennetään tarvittaessa palvelukohteiden opastusmerkeillä ja erilaisilla toimintoja kuvaavilla osoiteviitoilla (Tiehallinto 2007a).

Viitoituskriteerit täyttäviä palvelukohteita voidaan osoittaa tieliikenneasetuksen mukaisilla opastusmerkeillä, joissa käytetään palvelukohteiden tunnuksia (kuva 2-3). Jos kohteelle ei ole määritelty tieliikenneasetukseen omaa tunnusta, se voidaan yleensä osoittaa palvelukohteen osoiteviitalla ilman tunnusta, jos se katsotaan tienkäyttäjälle tarpeelliseksi kohteeksi. Palvelukohteen opastustaulun pohjaväri voi olla sininen tai ruskea merkissä osoitettavan palvelun mukaan. Palvelukohteen osoiteviitta ja tämän ennakkomerkki ovat aina ruskeapohjaisia.

Palvelukohteiden viitoituksessa otettiin helmikuussa 2007 käyttöön uusia tunnuksia ja laajennettiin ruskean värin käyttöä. Viitoitus on uusittava uusien tunnusten ja opastusmerkkien mukaisiksi vuoden 2013 loppuun mennessä. Opastuspaikkojen viitoitus on uusittava kuitenkin jo vuoden 2009 loppuun mennessä. Opastusmerkkien käyttöä ja värejä on käsitelty tarkemmin Tiehallinnon ohjejulkaisussa ”Palvelukohteiden viitoitus, TIEH 21000021–7.” Julkaisu on saatavissa osoitteesta www.tiehallinto.fi/julkaisut.

Kuva 2-3. Palvelukohteiden viitoituksessa käytettävät tunnukset. Kuva Tiehallinto 2007a.

Uusi palvelukohteiden viitoitusohje korostaa alueellisten opastussuunnitelmien merkitystä. Alueellisessa suunnittelussa on mahdollista täsmentää yleisiä viitoitusperiaatteita paremmin alueellisiin olosuhteisiin sopiviksi. Alueelliset viitoitusperiaatteet eivät kuitenkaan saa olla ristiriitaisia yleisten viitoitusperiaatteiden kanssa (Tiehallinto 2007b).

Palvelukohteiden opastelupakäytäntö muuttui lokakuussa 2006, kun opastelupien käsittely keskitettiin valtakunnallisesti Tampereelle Tiehallinnon Lupa-palveluihin. Jatkossa kaikkien maanteille sijoittuvien palvelukohteiden opastusmerkkien opasteluvat ovat määräaikaista yleisimmän määräajan ollessa viisi vuotta.

2.3 Palvelukohteiden opastuksen sidosryhmät

Palvelukohteiden viitoituksessa Tiehallinnon keskeisenä tehtävänä on toimia lupaviranomaisena maanteille sijoitettavien opastusmerkkien osalta. Lisäksi Tiehallinto toimii opastuksen asiantuntijatahona ja valvoo opastuksen toteutumista tieverkolla. Kuntien keskeisenä tehtävänä on toimia lupaviranomaisena kaduille tulevien opasteiden osalta sekä huolehtia opastuspaikkojen asianmukaisesta tasosta.

Tiehallinnon ja kuntien lisäksi palvelukohteiden opastuksen sidosryhmiin kuuluvat muun muassa eri kohteiden tai palvelujen viitoituskelpoisuuksien suosituksenantajatahot ja palveluja tarjoavat yrittäjät.

Taulukko 2-1. Viitoituskelpoisuuksien suosituksenantajatahot.

Suosituksenantajataho	Antaa suosituksen	
Museovirasto	Merkittävä museo, historiallinen rakennus tai muu historiallinen nähtävyys	
Läänin taidetoimikunta	Merkittävä taiteellinen nähtävyys	
Alueen ympäristökeskus	Merkittävä luonnonnähtävyys ja luontokohde	
Metsähallitus	Kansallispuisto, luontokeskus sekä merkittävä luonnonsuojelu- ja ulkoilualue	
Suomen Matkailuorganisaatioiden yhdistys -SUOMA ry	Kansainvälisen vihreävalkoisen i-tunnuksen käyttöoikeuden saanut opastustoimisto	
Suomen Leirintäalueyhdistys ry	Leirintäalueet ja matkailuajoneuvoalueet (epäselvissä tilanteissa)	
Suomen Hotelli- ja Ravintolaliitto ry	Hotellit ja motellit (epäselvissä tilanteissa)	
Suomen Retkeilymajajärjestö	Retkeilymajat eli hostellit (epäselvissä tilanteissa)	
Suomen Golfliitto	Golfkentät (epäselvissä tilanteissa)	
Suomen Ratsastajainliitto ry	Ratsastuspaikat (epäselvissä tilanteissa)	
Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö	Virkistyskalastuspaikat (epäselvissä tilanteissa)	

2.4 Palvelukohteiden maakunnallinen opastussuunnitelma

Palvelukohteiden alueellisella opastussuunnittelulla tarkoitetaan laajalle alueelle tehtyä kokonaisvaltaista tarkastelua, jossa otetaan huomioon tienkäyttäjien ja palvelujen tarjoajien tarpeet sekä paikalliset olosuhteet joustaviin ja tasapuolisiin viitoitusratkaisuihin pääsemiseksi. Palvelukohteiden alueellisessa opastussuunnittelussa käsitellään myös opastusperiaatteet uusien palvelujen, nähtävyyksien ja aktiviteettien viitoittamiseksi. Alueelliset opastussuunnitelmat jaetaan suunnittelualueen koon perusteella maakunnallisiin, seudullisiin ja paikallisiin suunnittelutasoihin.

Palvelukohteiden **maakunnallinen opastussuunnitelma** on ensisijaisesti asiantuntijoille ja lupaviranomaisille tarkoitettu strategia-asiakirja, jossa ei tehdä varsinaisia opastusmerkkisuunnitelmia. Suunnitelmaa varten selvitetään maakunnan erityispiirteet ja laaditaan pitkän tähtäimen suunnitelma maakunnan opastusjärjestelmän kehittämiseksi. Suunnitelmassa määritellään opastuspaikkojen sijoittumis- ja kehittämisperiaatteet, jaetaan maakunta opastusmerkkisuunnitelmien laatimista varten pienempiin suunnittelualueisiin sekä perustetaan maakunnallinen palvelukohteiden opastuksen kehittämisen yhteistyöryhmä.

Maakunnallinen opastuksen yhteistyöryhmä vaikuttaa ja seuraa maakunnallisessa palvelukohteiden opastussuunnitelmassa esitettyjen kehittämistoimien toteutumista, käsittelee alueellisten opastusperiaatteiden toimivuutta sekä huolehtii maakunnallisessa opastussuunnitelmassa kartoitettujen tietojen ajantasaisuudesta.

3 Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakuntien palvelukohteiden opastussuunnitelma

3.1 Yleistä

Savo-Karjalan tiepiirin alue käsittää Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan maakunnat. Tiepiirissä päädyttiin siihen, että maakunnalliset palvelukohteiden opastussuunnitelmat tehdään yhtenä projektina molemmille maakunnille. Vaikka suunnitteluprosessi sisältää maakunnittain toteutettavia osia, voidaan yhden koko tiepiiriä koskevan projektin avulla saada kokonaiskuva viitoitusratkaisusta, varmistaa yhtenäiset viitoitusperiaatteet koko tiepiirin alueelle ja saada suunnitelma aikaan nopeammin ja tehokkaammin.

Palvelukohteiden maakunnallisessa opastussuunnitelmassa

- määritellään opastuspaikkojen sijoittumis- ja kehittämisperiaatteet
- jaetaan maakunta yksityiskohtaisten opastusmerkkisuunnitelmien laatimista varten pienempiin seudullisiin tai paikallisiin suunnittelualueisiin sekä
- perustetaan palvelukohteiden opastuksen maakunnalliset yhteistyöryhmät.

Maakunnallisessa opastussuunnitelmassa kartoitetaan merkittävimmät palvelukeskittymät sekä sellaiset nähtävyydet ja aktiviteetit, joilla katsotaan opastusmielessä olevan valtakunnallista merkitystä. Inventoiduista kohteista priorisoidaan yhteistyössä sidosryhmien kanssa ne maakuntien kärkekohteet, joiden tulee näkyä laajasti alueen opastuspaikoissa ja näkyvästi maanteiden palvelukohteiden viitoituksessa.

Yksittäisten palvelujen osalta kartoitetaan leirintäalueet, koska niitä ei ole kaikissa kunnissa. Tienkäyttäjille ja vapaa-ajan liikkujille tarkoitetut muut palvelut, kuten esim. hotellit, ravintolat, mökkimajoitukset ja maaseutuyritykset, kartoitetaan vasta seudullisissa ja palvelukohdekeskittymien opastussuunnitelmissa, joissa myös laaditaan opastusmerkkisuunnitelmat.

Suunnitelmassa käsitellään myös alueen matkailutiet ja matkailuteihin liittyvät opastuskysymykset.

3.2 Suunnitelman tavoitteet

Palvelukohteiden maakunnallisen opastussuunnitelman tavoitteita ovat:

Maakunnan merkittävimpien ja vetovoimaisimpien palvelujen ja kohteiden määrittäminen

Kartoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävimmät palvelukeskittymät ja sellaiset nähtävyys- ja aktiviteettipaikat, joilla katsotaan opastusmielessä olevan valtakunnallista merkitystä. Kartoitus tehdään yhteistyössä eri palvelujen ja kohteiden viitoituskelpoisuutta suosittavien tahojen kanssa. Yksittäisten palvelujen osalta kartoitetaan leirintäalueet. Maakunnan merkittävimmistä ja vetovoimaisimmista palvelukohteista priorisoidaan ne kärkikohteet, joiden tulee näkyä laajasti alueen opastuspaikoissa ja näkyvästi maanteiden palvelukohteiden viitoituksessa.

Opastusjärjestelmän toisen tason kehittäminen

Määritellään opastuspaikkojen (opastustoimistot ja -pisteet) kehittämisperiaatteet ja visioidaan kehittämisen suuntaviivoja ja yhteistyömalleja yhdessä sidosryhmien kanssa.

Pitkän tähtäimen tavoitteena maakunnallisessa opastussuunnitelmassa on määritellä tieverkkotasolla korkeatasoisten opastuspaikkojen, opastuskeskusten, potentiaalisia sijaintipaikkoja sekä niiden kehittämisen suuntaviivoja uudeksi palveluksi täydentämään opastuksen toisella tasolla jaettavaa informaatiota. Opastuksen laadun tulee olla korkeatasoista ja tietoa tulee jakaa tasapuolisesti kaikista tienkäyttäjien ja matkailijoiden tarvitsemista palveluista.

Palvelukohteiden seudullisten suunnittelualueiden määrittäminen

Maakunnallisessa opastussuunnitelmassa jaetaan maakunta yksityiskohdistaisten opastusmerkkisuunnitelmien laatimista varten pienempiin seudullisiin tai paikallisiin suunnittelualueisiin. Suunnittelualueiden määrittämisessä otetaan huomioon alueiden olosuhteet ja erityispiirteet.

Maakunnallisten opastuksen yhteistyöryhmien perustaminen

Perustetaan palvelukohteiden maakunnallisen opastuksen kehittämistä varten yhteistyöryhmä kumpaankin maakuntaan. Yhteistyöryhmä kokoontuu määräajoin tai tarpeen vaatiessa, seuraa palvelukohteiden maakunnallisessa opastussuunnitelmassa laaditun opastusstrategian toteutumista, käsittelee alueellisten opastusperiaatteiden toimivuutta sekä huolehtii maakunnallisessa opastussuunnitelmassa kartoitettujen tietojen ajantasaisuudesta. Yhteistyöryhmän tehtävänä on myös lisätä tietoa opastuskäytännöistä sidosryhmien keskuudessa.

Opastusstrategian kirjaaminen

Maakunnan opastusstrategialla tarkoitetaan opastuksen kehittämisen yhteistyön tiivistämistä ja kehittämistä. Opastusstrategiaksi kirjattavat asiat voivat liittyä maakuntaopastuksen yhteistyöryhmän toimintaan, opastuspaikkojen kehittämiseen tai seudullisten suunnitelmien laatimiseen.

4 Taustatietoa maakuntien matkailusta ja palvelukohteista

4.1 Matkailu ja matkailuliikenteen määrä

Matkailun määrä ja merkitys on kasvanut voimakkaasti maailmassa viime vuosien aikana. Myös Suomessa matkailun taloudelliset vaikutukset ovat lisääntyneet tasaisesti. Matkailua voidaan pitää Suomessa alueellisesti merkittävänä elinkeinona. Matkailun aikaansaama arvonlisäystä voidaan pitää parhaiten matkailuelinkeinon kokoa ja merkitystä alueen taloudelle kuvaavana indikaattorina. Matkailulle tyypillisten toimialojen osuus bruttokansantuotteen arvonlisäyksestä on sekä Pohjois-Savossa että Pohjois-Karjalassa 2,0 % (luku sisältää työnantajien maksamat matkailukulut). Koko maan bruttoarvonlisäyksestä matkailun aikaansaama arvonlisäys vuonna 2002 oli noin 1,9 prosenttia (Konttinen 2006).

Matkailu on vahva elinkeino myös Pohjois-Savossa. Kuopion ja Pohjois-Savon matkailututkimuksen mukaan Pohjois-Savon välitön matkailutulo vuonna 2006 oli noin 330 miljoonaa euroa. Matkailutulosta Kuopion seutuun kohdistui noin 45 prosenttia, Ylä-Savon osuus oli noin 20 prosenttia ja Koillis-Savon vajaa 20 prosenttia. (Tyni 2008). Matkailun välitön työllisyysvaikutus oli vuonna 2006 yli 2 000 henkilötyövuotta. Kuopiossa matkailun välitön työllisyysvaikutus vuonna 2006 oli noin 1 000 henkilötyövuotta, Nilsissä 272 henkilötyövuotta ja Siilinjärvellä reilu 250 henkilötyövuotta.

Matkailualan yleiset kehitysnäkymät niin kansainvälisesti kuin kansallisesti ovat myönteiset. Palveluelinkeinona matkailun volyymin kasvu heijastuu suoraan työllistävyyteen. Huomioiden Pohjois-Savon matkailulliset resurssit sekä matkailukysynnän trendit, on arvioitavissa, että Pohjois-Savon mahdollisuudet matkailun kehittämiseen ovat edelleen vahvistumassa. Vahvimpia kasvualoja ovat luonto- sekä liikunta- ja hyvinvointimatkailu siihen sisältyen terveystmatkailu (Pohjois-Savon liitto 2007).

Myös Pohjois-Karjalassa matkailuelinkeinon kasvulle on hyvät perusedellytykset. Ainutlaatuisen, puhtaan luonnon lisäksi Pohjois-Karjalan matkailullinen vahvuus perustuu pitkään EU:n itärajaan ja Pietarin markkina-alueen läheisyyteen. Yksi selkeästi kasvamassa oleva matkaryhmä ovat venäläiset mökkimatkailijat, jotka suuntaavat matkansa Etelä- ja Pohjois-Karjalan järviseuille.

Majoitus- ja ravitsemustoiminnan liikevaihto Pohjois-Karjalassa vuonna 2006 oli 98,38 miljoonaa euroa (summa ei ole vertailukelpoinen Pohjois-Savon välitömän matkailutulon 330 miljoonaa euroa kanssa). Majoitus- ja ravitsemustoiminnan liikevaihdon taso on säilynyt samana vuodesta 2000. Matkailuyritysten yhteenlaskettu työllisyysvaikutus oli 1 822 henkilötyövuotta (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2007, 2007b).

Taulukko 4-1. Tilastotietoja Savo-Karjalan alueen matkailusta v. 2007. Lähteet: Suomalaisten matkailu 2007. Tilastokeskus 2008. Matkailutilasto 2007. Tilastokeskus 2008.

	Pohjois-Savo	Pohjois-Karjala
Hotellit		
• lukumäärä	31	29
• vuodepaikat	4 921	2 784
Kaikki majoitusliikkeet		
• liikkeet, lkm	52	50
• huoneet, lkm	2 650	1 566
• yöpymisvuorokaudet/v	772 265	413 692
Kotimaan matkat maakuntaan (matkaa/v)	1 554 000	792 000
• vapaa-ajan matkat maksull. majoituksessa	274 000	143 000
• matkat omalle mökille	339 000	
• vierailumatkat sukulaisten ja tuttavien luo	941 000	649 000
Kotimaan matkat maakunnasta (matkaa/v)	1 511 000	742 000
• vapaa-ajan matkat maksull. majoituksessa	267 000	133 000
• matkat omalle mökille	295 000	76 000
• vierailumatkat sukulaisten ja tuttavien luo	949 000	533 000

Yleinen matkailun lisääntyminen on tuonut Savo-Karjalan teille yhä enemmän ulkomaalaisia automatkailijoita, joista valtaosa on venäläisiä. Ulkomaiset automatkailijat sekä vilkas kotimainen ja kansainvälinen raskas liikenne antavat oman erityispiirteensä alueen matkailuliikenteelle.

Itärajan henkilöliikenne kasvoi voimakkaasti 1990-luvun loppupuoliskolla, mutta vuosituhaten vaihteessa henkilöliikenteen kasvu laantui ja kääntyi useimmilla raja-asemilla jopa laskuun.

Niiralan raja-asema on ainoa pysyvä kansainvälinen rajanylityspaikka Savo-Karjalan alueella. Vuonna 2006 Niiralan tulliaseman kautta kulki kaikkiaan 984 839 matkustajaa, 495 199 henkilöautoa ja 2 139 linja-autoa. Matkustajista suomalaisten osuus oli 55 % ja venäläisten osuus 44 %. 2000-luvulla venäläisten matkustajien osuus on vakiintunut 45–50 %:n tuntumaan.

Niiralan kautta kulkevassa rajaliikenteessä on nähtävissä selvää kausivaihtelua. Erityisen voimakkaasti vuodenaikojen vaihtelut näkyvät linja-autoliikenteessä. Kesäkuukausina liikennemäärät ovat monikertaisia talvikuukausiin verrattuna.

Suomalaisten tapaan venäläinen matkailija liikkuu Suomessa useimmiten henkilöautolla. Heillä on myös suomalaisia useammin käytössään pakettiautoja. Ostokset ja asiointi naapurimaassa ovat sekä suomalaisten että venäläisten tavallisin matkan tarkoitus. Useat pitävät matkojaan yhtä aikaa sekä ostos- että vierailumatkoina. Venäläiset käyvät ostos- ja asiointimatkoillaan myös kylpylässä tai uimahallissa. Suurin osa venäläisten tekemistä matkoista suuntautuu Joensuuhun.

Venäläiset tekevät myös lomamatkoja paljon. Venäläisten mökkimatkailijoiden osuus on vielä suhteellisen pieni (5 %), mutta sen osuus rajaliikenteestä kasvaa jatkuvasti.

Niiralan kautta kulkevan tavaraliikenteen volyymit ovat kasvaneet maltillisesti 2000-luvulla, viime vuosina kasvuvauhti on hieman tasaantunut. Vuonna 2006 Niiralan raja-aseman kautta kulki 74 000 kuorma-autoa, joista noin 75 % oli rekisteröity Suomessa. Kuorma-auto liikenteen ohella Niiralan kautta kuljetetaan tavaraa myös rautateitse.

Tärkeimmät väliaikaiset rajanylityspaikat Savo-Karjalan alueella ovat Lieksan Inari ja Ilomantsin Haapovaara. Näitä käytetään pääasiassa puutavaran kuljetuksiin. Savo-Karjalan tieverkolle suuntautuva raskas liikenne käyttää rajanylityksiin pääasiassa Niiralaa (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2007b).

Niiralan raja-aseman liikenneselvitystyön (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2007b) yhteydessä nousi esille muun muassa seuraavia kehittämistarpeita:

- raja-aseman tiedotus- ja markkinointimateriaalin kehittäminen
- venäläisten matkailijoiden luoman asiakaspotentiaalin parempi hyödyntäminen raja-aseman läheisyydessä ja koko Pohjois-Karjalan alueella
- raja-alueen palveluiden markkinoinnin tehostaminen Venäjän lähialueilla
- kuljetusyritysten parempi informoiminen tavaraliikennettä koskevista säädöksistä
- kantatien 70 ja raja-aseman ratayhteyksien kehittäminen.

Lisääntyvä matkailuliikenne asettaa haasteita niin tienpidolle, matkailutoimijoille kuin matkailualueillekin. Vieras liikennekulttuuri ja jossain määrin vieraat tieliikennesäännöt, opasteet ja liikennemerkkit tuovat ongelmia tieliikenteeseen. Itärajan matkailuliikenteen erityisenä haasteena tienpidolle ovat opastusjärjestelmän ja ennakkotiedotuksen kehittäminen sekä teiden kunnosta huolehtiminen myös hankalissa keliolosuhteissa. (Nevalainen 2007)

4.2 Matkailun markkinointiorganisaatiot

Matkailuun liittyvät alueelliset myynti- ja markkinointiorganisaatiot ovat keskeinen yhteistyötaho alueellisia opastussuunnitelmia laadittaessa. Ne toimivat usein opastustoimistojen ylläpitäjinä. Ne tuntevat hyvin alueen matkailukohdeyrittäjät ja heidän opastustarpeensa. Seudullisten ja paikallisten opastussuunnitelmien aluerajausten osalta kannattaa ottaa huomioon myynti- ja markkinointiorganisaatioiden aluejako, koska se on yksi luonteva lähtökohta opastussuunnitelmien aluejaolle.

Kunnan tehtävänä on edistää ja tukea oman alueensa matkailua ja matkailuyrittäjiä. Kunnat tuottavat matkailuesitteitä ja muuta markkinointia tukevaa aineistoa. Usein kunnat ovat mukana ylläpitämässä opastustoimistoja. Maanteiden levähdys- ja pysäköintipaikoilla ja muilla yleisillä paikoilla sijaitsevien opastuskarttojen ylläpito on yleensä kuntien vastuulla. Kuntapuolella matkailuasioden organisointi on toteutettu vaihtelevasti; osassa kunnissa on matkailuasioita hoitavaa omaa henkilöstöä, mutta yleisesti kunnat ostavat palveluita matkailun myynti- ja markkinointiorganisaatioilta, joissa ne ovat osakkaina tai omistajina.

Matkailupalvelujen markkinointia ja myyntiä varten on perustettu kuntakohtaisia, seudullisia tai maakunnallisia organisaatioita. Näillä on oma markkinointi- ja myyntihenkilöstönsä. Ne tuottavat markkinointi- ja myyntiesitteitä ja usein niillä on omat majoituksen varauspalvelunsa. Matkailuyrittäjät voivat yleensä ostaa tällaisten organisaatioiden palveluita. Markkinointi- ja myyntiorganisaatioiden omistus, organisointi ja vastuualueet ovat kirjavia ja työnjako kuntien kanssa saattaa vaihdella.

Pohjois-Savo

Pohjois-Savon maakunnan ainoana matkailun alueorganisaationa toimii Savon Matkailu. Ylä-Savon Kehitys Oy hoitaa matkailuasioita Ylä-Savossa.

Kuopion Matkailupalvelu Oy/ Savon Matkailu huolehtii ja vastaa Kuopion alueen matkailun alueorganisaationa alueen 9 kunnan ja kuntien alueella olevien matkailuyritysten keskitetystä kehysmarkkinoinnista sekä jälleenmyyntiporras- ta tukevasta tuotekehitystoiminnasta yhteistyössä em-organisaationsa Kuopion Matkailupalvelu Oy:n kanssa. Savon Matkailun jäsenkuntia ovat Kaavi, Karttula, Kuopio, Leppävirta, Nilsia, Rautavaara, Siilinjärvi, Tervo ja Tuusnemi.

Savon Matkailun toiminnan tarkoituksena ja tavoitteena on edistää yhteistyössä sidosryhmien kanssa toiminta-alueensa matkailupalvelutarjonnan tunnettuutta sekä tarjota Kuopion alueen matkailuyrityksille ja muille yhteistyökumppaneille partner-pohjaisia laadukkaita kehysmarkkinointitoimenpiteitä.

Savon Matkailun keskeisimpiä tehtäviä ovat muun muassa alueellisen matkailumarkkinoinnin yhteisten tarpeiden koordinointi ja yhteismarkkinoinnin järjestäminen, alueen matkailutarjonnan tunnettuuden lisääminen, tuotekokonaisuuksien kehittäminen sekä alueen matkailumyynnin kasvun tukeminen. (www.kuopioinfo.fi)

Ylä-Savon Kehitys Oy on Ylä-Savon Kehittämisyhtiö Oy:n, Ylä-Savon Talousalueen liitto ry:n ja Ylä-Savon Matkailu ry:n muodostama, keväällä 2004 yhteen sulautettu yhtiö.

Ylä-Savon Kehitys Oy on elinkeinoelämän ja kahdeksan kunnan (Iisalmi, Keitele, Kiuruvesi, Lapinlahti, Pielavesi, Sonkajärvi, Varpaisjärvi ja Vieremä) omistama kehittämissyhtiö. Kuntien omistusosuus on noin 60 % ja alueen yritysten noin 40 %. Ylä-Savon Kehitys Oy vastaa Ylä-Savon seudullisesta matkailumarkkinoinnista ja matkailuneuvonnasta.

Ylä-Savon Kehitys Oy/Ylä-Savon Matkailun Tekijät (YSMA) -yhdistys perustettiin kesällä 2007. YSMA kokoaa yhteen matkailutoimialan yritykset sekä organisaatiot toteuttamaan alueen yhteismarkkinointia, myyntiä ja matkailupalveluiden tuotteistamista. YSMA:n jäsenyys on avoin kaikille toimialan edustuksille Ylä-Savon alueella edellyttäen, että yrityksen/organisaation kotikunta osallistuu matkailun kehysmarkkinoinnin rahoitukseen. YSMA:n tavoitteena on kehittää toimialan kokonaislaatua sekä edustamiensa yritysten/organisaatioiden toimintakykyä.

Tahkon Markkinointi Oy on Tahkon alueen yrittäjien vuonna 2004 perustama osakeyhtiö, joka vastaa Nilsin Tahkovuoren alueen matkailun yhteismarkkinoinnista. Tahkon Markkinointi Oy:n osakkaat ovat Nilsin kaupunki, Huipupaikat Oy, Tahko-Chalet Oy, Tahkovuori Oy, TahkoSpa sekä Osuuskauppa PeeÄssä. Tahkon Markkinointi Oy:n tavoitteena on vahvistaa Tahkon alueen tunnettua sekä kotimaan että kansainvälisillä matkailumarkkinoilla sekä edistää alueen kasvua ja kehittymistä ympärivuotisen matkailukeskuksena (www.tahko.com).

Pohjois-Karjala

Karelia Expert Matkailupalvelu Oy on Pohjois-Karjalan matkailun alueorganisaatio, joka vastaa koko maakunnan yhteisestä matkailumarkkinoinnista, tuotekehityksestä, kokous- ja kongressipalvelujen tuottamisesta, matkailupalvelujen myynnistä sekä matkailuneuvonnasta. Markkinointi- ja myyntityön lisäksi yhtiö osallistuu maakunnan matkailun kehittämistyön ohjaukseen erilaisten hankkeiden, asiantuntijaroolin ja strategiatyön kautta.

Markkinoinnin päätehtävä on tuottaa materiaalia alueen matkailupalveluista ja Karelia Expertin omista tuotteista matkailun ammattilaisille ja kuluttajille. Materiaalia tuotetaan sekä sähköisessä muodossa että perinteisinä painotuotteina. Karelia Expert vastaa myös ulkomaisten ja valtakunnallisten Suomi-esitteiden Pohjois-Karjala -osuuden kokoamisesta.

Karelia Expert Matkailupalvelu Oy:n matkailuneuvonnat vastaavat Joensuun, Ilomantsin, Lieksan, Juuan, Nurmeksen ja Kolin matkailuneuvonnasta omista toimipisteistään. Joensuun toimisto vastaa myös Liperin ja Kontiolahden sekä muun Pohjois-Karjalan matkailuneuvonnasta. Nurmeksen toimisto vastaa myös Valtimon matkailuneuvonnasta. (www.kareliaexpert.fi)

Alueellisen matkailupalveluyhtiön lisäksi maakuntaan on perustettu matkailuyhdistyksiä, joiden ensisijainen tehtävä on toimia oman alueensa yhteistyön foorumina ja vastata matkailun tukipalveluista kuten yhteismarkkinoinnista, kehittämisestä ja reitistöistä (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2007).

4.3 Maakunnalliset erityispiirteet ja matkailustrategiat

Savo-Karjalan maakuntien matkailun vetovoimatekijöitä ovat puhdas luonto, vesistöt, selkeät vuodenaajat, kulttuurimatkailukohteet ja hyvä saavutettavuus. Luonto- ja maaseutumatkailun lisäksi hyvinvointimatkailu kasvattaa jatkuvasti suosiotaan. Matkailullisia keskittymiä ovat Kuopion seutu, Tahkon alue Nilsinässä, Pohjois-Savon kylpyläverkosto, Kolin alue, Bomba, Joensuun/Ilomantsin seutu ja Keski-Karjalan alue.

Alueen hyvä saavutettavuus, itärajan ja varsinkin Pietarin markkina-alueen läheisyys tuo oman lisänsä etenkin Pohjois-Karjalan matkailukuvaan. Alueella liikkuu paljon myös venäläisiä ostos- ja vapaa-ajanmatkailijoita. Matkailullisessa mielessä Savo-Karjalan teillä kulkevat liikennevirrat tuovat alueelle suuren matkailijapotentialin.

Matkailu on merkittävä elinkeino Savo-Karjalan maakuntien alueella, ja sen merkitys on huomioitu esimerkiksi maakunnan liittojen suunnitelmissa ja strategioissa sekä keväällä 2006 julkaistussa Suomen matkailustrategiassa.

Erilaisissa matkailustrategioissa ja -suunnitelmissa tieverkon olemassaolo sekä sen kehittäminen ja kattavuus nähdään matkailun kehittymisen olennaiseksi edellytykseksi. Toimivat, hyväkuntoiset ja turvalliset liikenneyhteydet sekä informatiivinen viitoitus ja opastus tukevat matkailukohteiden saavutettavuutta ja sitä kautta vahvistavat alueiden kilpailukykyä ja kehittymismahdollisuuksia. Sujuva saavutettavuus onkin nähty matkailun kehittymisen elinehdoksi Suomen matkailustrategiassa, jossa kiinnitetään huomiota matkailullisesti merkittävien teiden ja niiden palvelujen parantamiseen (KTM 2006).

Pohjois-Savo

Pohjois-Savon maakunnan matkailun vetovoimatekijöitä ja vahvuuksia ovat mm. järviluonto ja ainutlaatuinen sisävesistö Euroopassa, hyvä sijainti erityisesti pääkaupunkiseutuun nähden, saavutettavuus, liikennereitit ja yhteydet, monipuolinen kulttuuritarjonta ja kansallisesti tunnettuja kärkitapahtumia ja neljä vuodenaikaa.

Pohjois-Savon matkailustrategian (Pohjois-Savon liitto 2007) tärkein tavoite on tukea matkailuelinkeinon kasvua, kilpailukykyä ja kannattavuutta. Tavoitteena on myös luoda maakunnan toimijoiden kesken yhteiset näkemykset kehittämisen painopisteistä sekä niistä toimintamuodoista, jotka edistävät valittujen painopistealueiden kehittymistä. Matkailustrategian avulla pyritään ennen kaikkea hyödyntämään maakunnan matkailulliset vahvuudet sekä luomaan näin edellytyksiä matkailun suotuisalle kehitymiselle.

Toimenpideohjelmassa on nimetty maakunnan matkailun edelleen kehittämisen kannalta "kehityksen keihäänkärjet", joita ovat Tahkon alue Nilsissä, Kuopion seutu, Pohjois-Savon kylpyläverkosto (Runni, Fontanella, Kunnanpaikka, Rauhalampi, Vesileppä, Kuntoranta, Tahko-Spa), Tervon Lohimaa ja Metsäkartano Rautavaaralla.

Pohjois-Savo kilpailee lähinnä naapurimaakuntien (Kainuu, Pohjois-Karjala, Etelä-Savo, Keski-Suomi) kanssa tällä hetkellä varsin samantyyppisellä tarjonnalla ja samoista asiakasryhmistä ja lähtöalueilta kotimaan markkinoiden osalta. Toisaalta näitä naapurimaakuntia on pidettävä myös yhteistyökumppaneina ja esimerkiksi saavutettavuuden ja reitistöjen parantamisessa on yhteisiä ajateltava myös ylimaakunnallisesta näkökulmasta.

Kuva 4-1. Tahko on yksi Suomen suosituimmista matkailukohteista. Tahkon rinteillä laskettelukausi alkaa jo varhain alkutalvella jatkuen lähelle vappua. Kuva Comma Group Oy.

Matkailussa elintärkeä kysymys on kohteiden saavutettavuus. Liikenneyhteyksien parantaminen kansainvälisellä, valtakunnallisella ja maakunnallisella tasolla edistää yritysten kansainvälistymistä, parantaa tavarankuljetusten toimivuutta, edistää palvelujen saavutettavuutta ja ihmisten viihtyvyyttä.

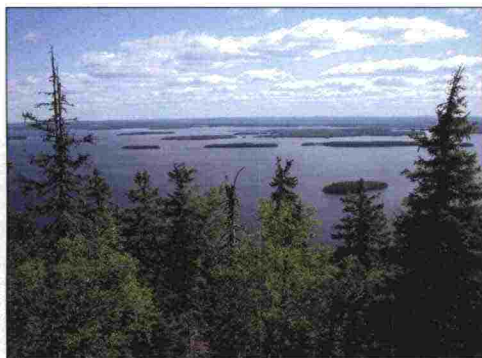
Pohjois-Savon sijainti keskeisten kulkureittien varrella (maantiet, rautatiet, lentokenttä) on hyvä. VR ja Venäjä ovat tehneet sopimuksen nopeasta junayhteydestä, ja sen toteutuminen helpottaa Pohjois-Savon saavutettavuutta Venäjän suunnasta. VR:n kilpailukykyä parantavat myös nopeutuvat junayhteydet Poh-

jois-Savoön. Rissalan lentokentän palvelujen kehittäminen on erittäin tärkeä alueen matkailua ajatellen. Järviterminaali ja Rissalan lentokenttä palvelevat laajemmin koko Itä-Suomen matkailua.

Pohjois-Karjala

Pohjois-Karjalan maakunnan ainutlaatuinen, puhdas luonto kansallismaisemineen tarjoaa erinomaiset puitteet kansainvälisesti kasvavalle matkailulle. Suomen matkailun vetovoimaisimmat tekijät, luminen talvi ja kesäinen järvi-maisema ovat maakunnassa edustettuina parhaimmillaan.

Pohjois-Karjalan matkailustrategian (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2007) mukaan maakunnan matkailun vahvuuksia, karjalaista mahtia, edustavat ainutlaatuisen luonnon lisäksi mm. pohjoiskarjalainen identiteetti, karjalainen kulttuuri niin ruoka-, musiikki- kuin rakennusperinteineen, hyvä loma-asunto- ja maaseutumatkailutarjonta, monipuoliset hyvinvointimatkailukohteet sekä Venäjän matkailun mahdollisuudet.

Matkailun kehittyminen kannattavaksi elinkeinoksi vaatii riittävää keskittynyttä majoitusmassaa, joka on saavutettavissa vain matkailukeskusten kautta. Kilpailukykyisesti "lahjakkain" keskus maakunnassa on Koli, jossa on ylivoimaisesti parhaat mahdollisuudet saavuttaa kaikkia hyödyntävä kasvu. Kolin menestys heijastuu imagohyötynä ja matkailijavirtoina koko maakuntaan. Muita tärkeitä kehitettäviä keskuksia ovat Bomba, Joensuu (Ilomantsi) ja Keski-Karjalan alue (Pajarin/Puhoksen alue).

Kuva 4-2. Ukko-Kolin laelta avautuu suomalaisuuden suosikkimaisema -Pielisen selät saarineen ja metsäiset vaarat. Kuva Tuula Karhunen.

Venäjä on suuria mahdollisuuksia sisältävä suunta Pohjois-Karjalalle. Pitkä EU:n itä-raja, useat rajanylityspaikat ja Pietarin markkina-alueen läheisyys tuovat huimat mahdollisuudet Pohjois-Karjalan elinkeinotoiminnalle ja erityisesti matkailulle. Maakunnan rajanläheisyys tarjoaa matkailulle myös toisen-suuntaisen vetovoimavahvuuden; "idän eksotiikkaa" voi hyödyntää esim. keskieuropalaisille tarjotuissa elämyksissä. Lisäksi Pohjois-Karjala muodostaa luontevan portin mm. Venäjälle suuntautuvaan luonto- ja kulttuurimatkailuun. (Pohjois-Karjalan maakuntaliitto 2005).

Maakuntasuunnitelman tavoitteena on vahvistaa Pohjois-Karjalan kansallista ja kansainvälistä asemaa ja parantaa alueen liikenteellistä saavutettavuutta. Tärkeimmät kansainväliset ja ylimaakunnalliset yhteydet Pohjois-Karjalaan ovat pohjois-eteläsuuntainen valtatie 6 ja itä-länsisuuntaiset valtatiet 17 ja 23 sekä Niiralan kansainväliselle rajanylityspaikalle johtava kantatie 70. Sininen tie on kansainvälistä merkitystä omaava matkailutie Karjalan tasavallasta Suomen ja Ruotsin kautta Norjaan. Maakunnan saavutettavuutta ja yhteyksien toimivuutta parannetaan kehittämällä liikenneverkkoa mm. nopeuteen ja turvallisuuteen tähtäävillä toimenpiteillä. Maakuntasuunnitelmassa tavoitteeksi on asetettu toimiva liikennejärjestelmäkokonaisuus, korkeatasoiset ja kilpailukykyiset kansalliset ja kansainväliset pääliikenneyhteydet, tarpeiden mukainen rajanylityspaikkojen verkosto ja ajanmukaiset tiedonsiirtojärjestelmät ja verkostot.

5 Opastuspaikat

Opastuspaikalla tarkoitetaan opastuspistettä, jonne on sijoitettu vähintään alueen palveluja osoittava opastuskartta tai opastustoimistoa, joka on joko ympäri vuoden tai osan vuotta auki oleva toimisto, josta tienkäyttäjä saa karttainformaation lisäksi myös muuta matkailuun liittyvää monipuolista tietoa. Tasokkaassa opastuspaikassa on myös ajan tasalla olevia paikkakunnan osoitekarttoja ja tiekohtaisia karttoja mukaan otettavaksi sekä mahdollisesti muita matkailu- ja palveluesitteitä.

Opastuspaikkojen tarkoituksena on tarjota tienkäyttäjälle monipuolista ja tarkkaa tietoa alueen erityispiirteistä, palveluista, palvelujen sijainnista sekä palvelujen varustelutasosta ja yhteystiedoista.

Opastuspaikan tasoa voidaan nostaa sijoittamalla alueelle kioski, opastustoimisto tai sijoittamalla opastuspaikka tienkäyttäjän palvelualueelle, josta saa korkeatasoisia tienkäyttäjien virkistyspalveluita.

Kuva 5-1. Juankosken opastuspiste, joka on toiminnassa kesäaikana. Kuva Suvi Nenonen.

Taajamien ulkopuoliset opastuspaikat tulee yleensä sijoittaa alueelle johtavien pääteiden varsille levähdys- tai pysäköintialueelle, palveluyrityksen yhteyteen tai yksinomaan opastustoimintaan varatulle alueelle. Opastuspaikka voidaan myös sijoittaa taajamaan tai sen välittömään läheisyyteen liikenteellisesti keskeiselle paikalle. Opastuspaikka voidaan sijoittaa myös kunnanrajalle, jos tämän ja taajaman välinen etäisyys on pitkä ja tiejaksolla on paljon palveluja. (Tiehallinto 2007c)

5.1 Opastustoimistot ja -pisteet

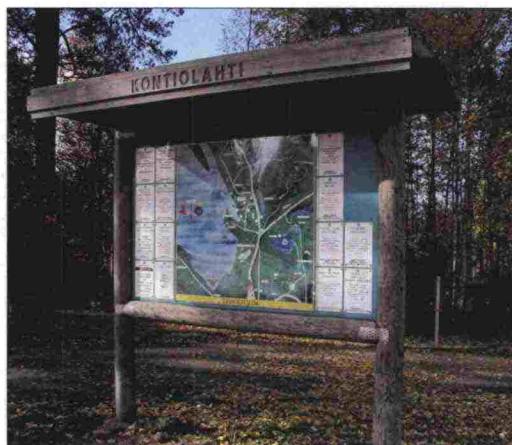
Opastustoimistot

Opastustoimistot ovat ympäri tai osan vuotta auki olevia sisätiloihin sijoitettuja tiloja, joista matkailija saa henkilökohtaista opastusta matkailua koskeviin kysymyksiin. Opastustoimistot ovat yleensä kuntien tai matkailuorganisaatioiden ylläpitämiä, mutta suuret yksittäiset toimijat pitävät myös yllä omia opastustoimistoja.

Opastustoimistojen viitoitusta ohjaa i-kilpikriteeristö, jota hallinnoi Suomen Matkailuorganisaatioiden yhdistys – SUOMA ry. I-kilpikriteeristö on pohjana viisipohjaiselle tähtiluokitukselle, jonka tavoitteena on kohottaa matkailutoimistojen profilia ja vastata kasvaviin laatuvaatimuksiin. I-kilpikriteeristön täyttävät opastustoimistot voidaan viitoittaa opastustoimisto tunnuksella ja SUOMA ry:n jäsenenä opastustoimistot pääsevät mukaan Palvelevat matkailutoimistot – verkostoon.

Palvelevien matkailutoimistojen lisäksi monet kunnat ja kaupungit tarjoavat matkailuneuvontaa ja opastuspalveluja erillisissä opastustoimistoissa, neuvonta- ja info-pisteissä, jotka yleensä sijaitsevat kuntakeskuksessa. Jos opastustoimisto ei täytä i-kilpikriteeristön vähimmäisvaatimuksia, sen opastuksessa käytetään opastuspistetunnusta.

Opastuspisteet

Opastuspisteet ovat yleensä miehittämättömiä paikkoja, joihin on sijoitettu vähintään alueen palveluja osoittava opastuskartta. Tyypillisiä opastuspisteitä ovat maantieverren levähdys- tai pysäköintialueilla sekä kuntataajamissa olevat kartat ja informaatiotaulut. Opastuspisteiden opastuksessa käytetään opastuspistetunnusta.

Kuva 5-2. Opastuspiste maantien varrella olevalla levähdysalueella Kontiolahdella. Kuva Suvi Nenonen.

Opastuskartat

Opastuspaikan opastuskartta koostuu yleensä useammasta kartasta (esim. yleiskartta, osoitekartta, haja-asutusalueen osoitekartta). Osoitekartan tietoja täydennetään tienkäyttäjän kannalta tärkeillä kohteilla, joita ovat mm. muut opastuspaikat, matkailupalvelut, levähdysalueet, liikenneterminaalit, merkittävimmät julkiset virastot ja laitokset, ajoneuvojen huoltopalvelut, ensiapua tarjoavat kohteet ja teollisuusalueet. Opastuskarttojen tulee palvella kaikkia tienkäyttäjiä.

Opastuspaikan opastuskartan tulee olla tasokas ja rakenteellisesti kestävä. Opastuskartan kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että karttaa ylläpidetään ja päivitetään vähintään vuosittain ennen lomakauden alkua. Kartta voidaan tarvittaessa myös valaista. Kohteiden sijainti tulee merkitä karttaan tarvittaessa numerolla ja tunnuksilla. Opastuskarttaan tai sen yhteyteen voidaan varata tilaa myös palvelulaitosten mainoksille.

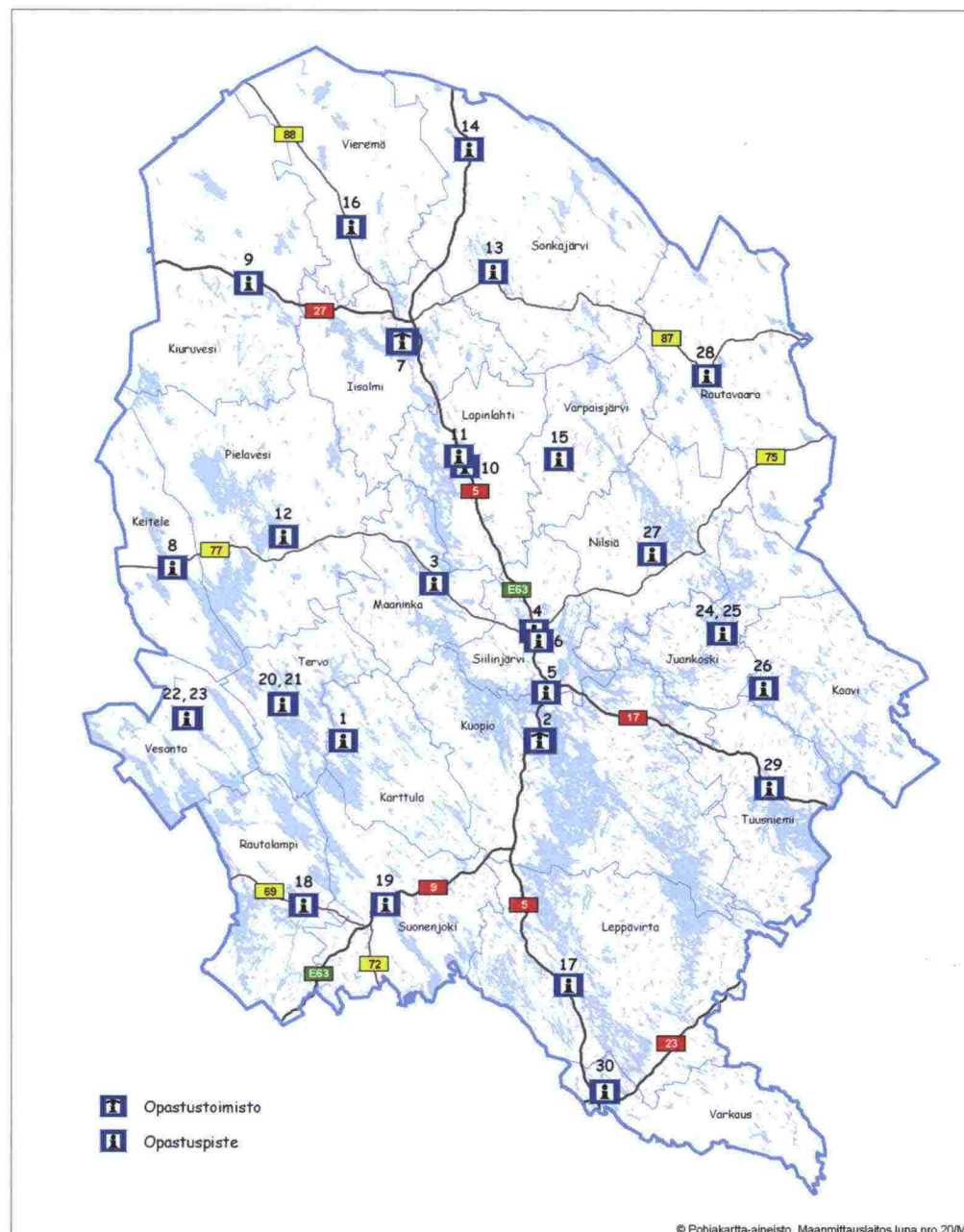
Opastuskartta laaditaan yhteistyössä Tiehallinnon, kunnan ja yritysten kanssa. Kartta on usein ainoa keino osoittaa kaikki alueella olevat tarpeelliset palvelut. (Tiehallinto 2007c)

5.2 Nykytilanne

Savo-Karjalan alueella on kaikkiaan 49 opastustoimistoa, joista vain seitsemän toimistoa täyttää vihreävalkoisen i-kilpikriteeristön vaatimukset. Nämä opastustoimistot ovat myös SUOMA ry:n jäseniä ja ovat mukana Palvelevat matkailutoimistot – verkostossa.

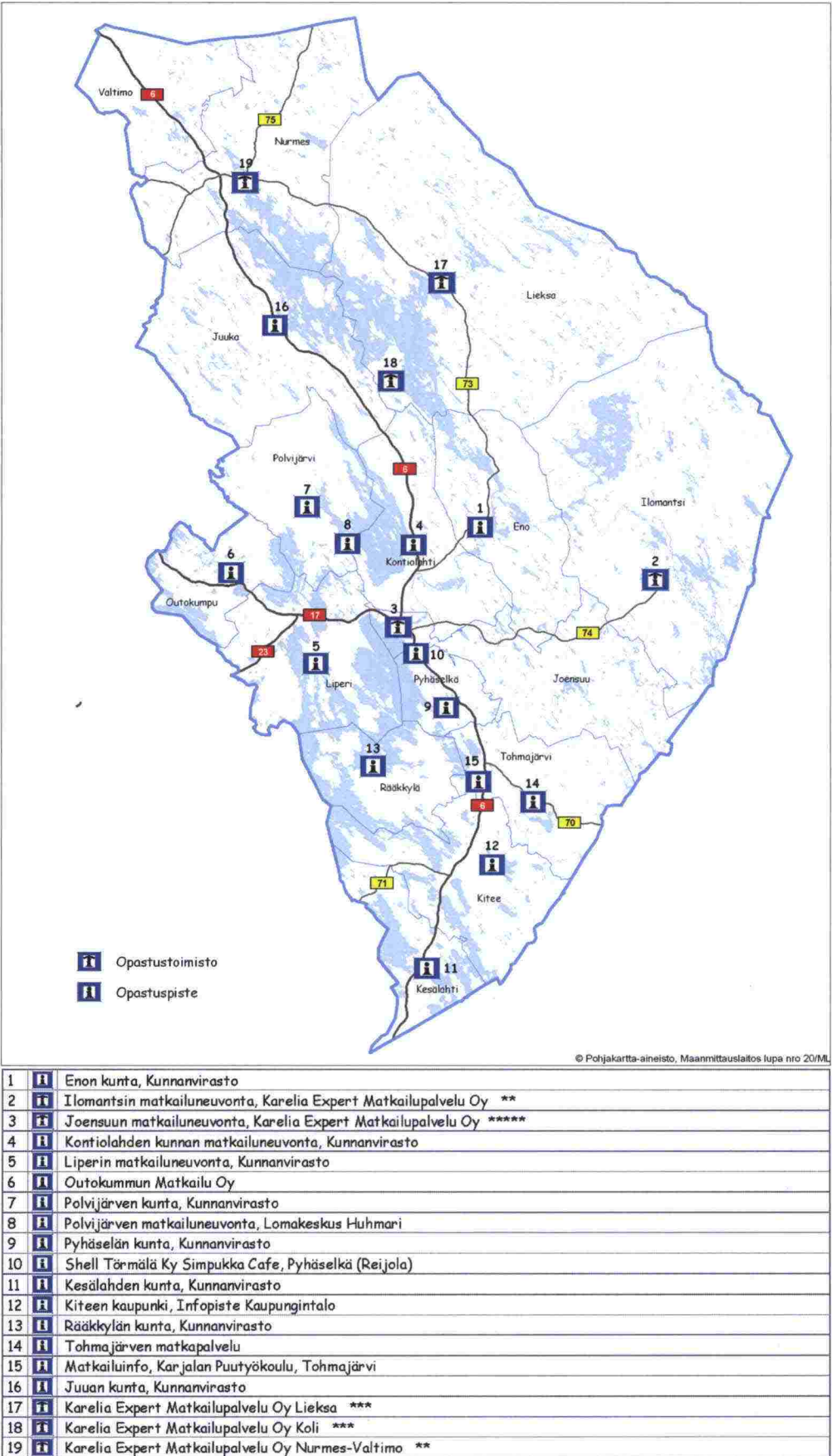
Opastuspaikkaverkosto on melko kattava Pohjois-Savossa. Lähes jokaisesta kunnasta löytyy opastuspaikka, joistakin kunnista jopa kaksi. Pohjois-Savossa on 30 opastustoimistoa, joista ainoastaan Kuopion ja Iisalmen opastustoimistot täyttävät i-kilpikriteeristön vaatimukset ja ovat tällä hetkellä maakunnan ainoita Palvelevat matkailutoimistot -verkostoon kuuluvia opastustoimistoja. Matkailuneuvontaa ja muuta matkailuun liittyvää informaatiota on maakunnassa tarjolla pääasiassa kunnanvirastoissa ja kaupungintaloilla, Tervossa ja Siilinjärvellä myös huoltoasemilla, Leppävirralla matkailukeskus Unnukassa. Nämä opastustoimistot osoitetaan opastuspistetunnuksella.

Pohjois-Karjalan opastuspaikkaverkosto on kattava. Maakunnan 19 toimistosta löytyy viisi Palvelevat matkailutoimistot -verkostoon kuuluvaa, vihreävalkoisen i-kilpikriteeristön täyttävää opastustoimistoa, Ilomantsista, Joensuusta, Lieksasta, Koliilta ja Nurmekselta. Muut maakunnan matkailun neuvonta- ja info-pisteet sijaitsevat pääasiassa kunnanvirastoissa, Polvijärvellä Lomakeskus Huhmarissa, Tohmajärvellä myös Karjalan Puutyökoululla, joita ei tulla opastamaan opastustoimistotunnuksella.

1		Karttulan kunta, Kunnanvirasto	16		Vieremän kunta, Kunnanvirasto
2		Kuopio, Kuopio-Info ****	17		Leppävirta, Matkailuinfo Matkailukeskus Unnukka
3		Maaningan matkailuinfo, Kunnantalo	18		Rautalampi, Matkailuinfo Artelli Shop Oy
4		Siilinjärven kunta, Kunnanvirasto	19		Suonenjoen kaupunki, Matkailuneuvonta
5		Kylpylähotelli Kunnanpaikka, Siilinjärvi (Vuorela)	20		Tervon kunta, Kunnanvirasto
6		Shell Siilinjärvi	21		Shell-huoltamo, Tervo
7		Iisalmi, Matkailuneuvonta, Kauppahalli ***	22		Vesannon kunta, Kunnanvirasto
8		Keiteleen kunta, Kunnanvirasto	23		Suoramyyntipiste Vestori, Vesanto
9		Kiuruveden kaupunki, Kaupungintalo	24		Juankosken kaupunki
10		Lapinlahti, Viskuri Matin ja Liisan asema	25		Masuuni Brunou, Juankoski
11		Lapinlahden kunta, Kunnanvirasto	26		Kaavin kunta, Kunnanvirasto
12		Pielaveden kunta, Kunnanvirasto	27		Nilsin i-piste, Tahkovahti Oy, Nilsia
13		Sonkajärven kunta, Sonkajärven yhteispalvelu	28		Rautavaaran kunta, Kunnantalo
14		Sukevan yhteispalvelu, Sukeva	29		Tuusniemen kunta, Kunnatoimisto
15		Varpaisjärven kunta, Kunnanvirasto	30		Hotelli Scandic Oscar, Varkaus

Kuva 5-3. SUOMA ry:n kriteerit täyttävät opastustoimistot ja opastuspisteet (ei sisällä opastuskarttoja) Pohjois-Savossa.

Kuva 5-4. SUOMA ry:n kriteerit täyttävät opastustoimistot ja opastuspisteet (ei sisällä opastuskarttoja) Pohjois-Karjalassa.

5.3 Kehittämissuunnitelma

5.3.1 Opastuspaikat

Opastuspaikat, opastustoimistot ja -pisteet, ovat kuntien perusväline toisen tason opastuksen hoitamiseksi. Opastuspaikkojen tarkoituksena on tarjota tienkäyttäjälle monipuolista ja tarkkaa tietoa alueen palveluista, palvelujen sijainnista sekä palvelujen varustelutasosta ja yhteystiedoista.

Savo-Karjalassa on noin 50 opastuspaikkaa, lukuun ottamatta opastuskarttoja. Opastuspaikkaverkosto on nykyisellään varsin kattava Savo-Karjalan maakunnissa. Selkeä puute opastuspaikoissa Pohjois-Savon osalta on se, että vihreävalkoisen i-tunnuksen käyttöehdot täyttäviä henkilökohtaisia neuvontapalveluja tarjoavia opastustoimistoja on koko maakunnassa vain kaksi, Kuopiossa Kuopio-Info ja Iisalmen Matkailuneuvonta. Palvelun laadun kannalta olisi tärkeää, että nykyistä useimmat opastustoimistot täyttäisivät palveluvarustukseltaan vihreävalkoisen i-kilpikriteeristön vähimmäisvaatimukset. Tavoitteena on, että vähintään jokaisessa seutukunnassa olisi vihreävalkoisen i-tunnuksen käyttöehdot täyttävä, henkilökohtaista neuvontapalvelua tarjoava opastustoimisto.

Kantatiellä 70 Niiralan raja-aseman läheisyydessä on tarvetta parantaa opastuksen tasoa joko erityisen opastustoimiston avulla tai vähintään perustamalla tasokas opastuspiste.

Vuoden 2007 opastusmerkkiuudistuksessa otettiin käyttöön uudet opastuspisteen ja opastustoimiston tunnuksset. Nykyiset opasteet tulisi muuttaa uusitun käytännön mukaisiksi vuoden 2009 loppuun mennessä. Tältä osin päävastuu on Tiehallinnolla.

Opastuskeskukset

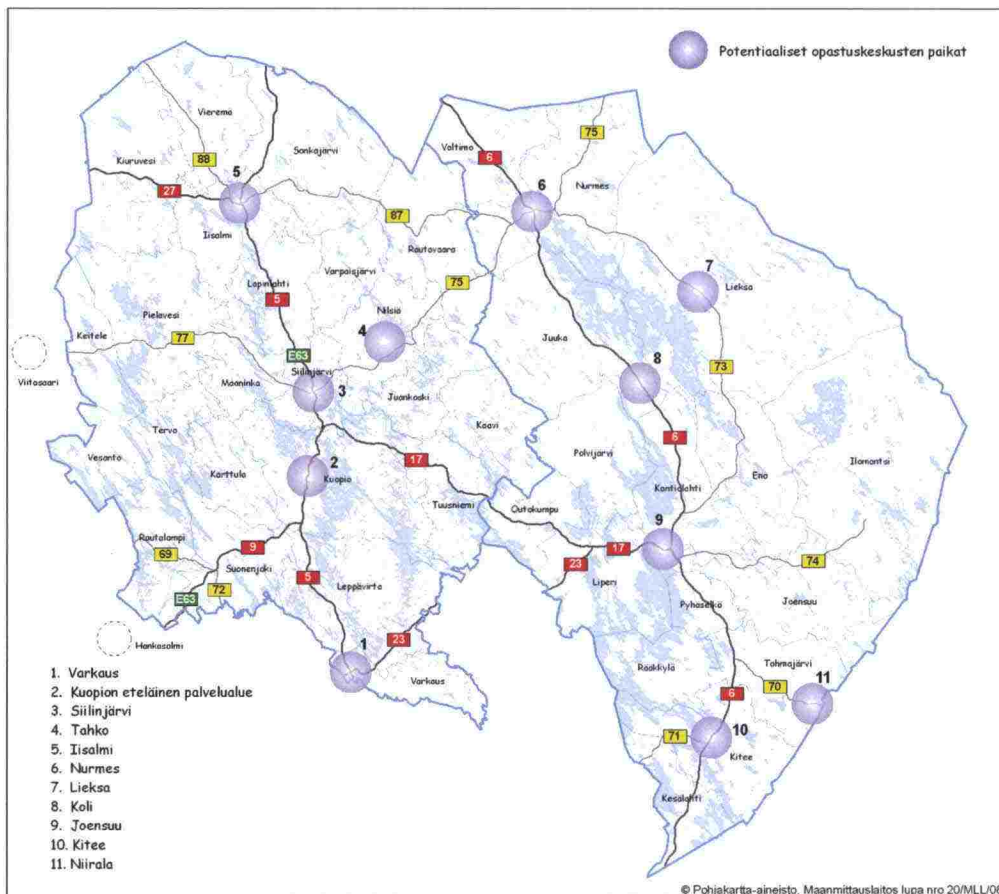
Opastustoimistot sijaitsivat yleensä taajamien keskustoissa, jolloin ne palvelivat huonosti taajamat ohittavien pääteiden käyttäjiä. Nykyisiä opastuspaikkoja täydennetään toteuttamalla yhteistyössä sidosryhmien kanssa korkeatasoisia opastuskeskuksia, joissa jaetaan ajantasaista, luotettavaa ja elinkeinonharjoittajia tasapuolisesti kohtelevaa tietoa. Tavoitteena on, että opastuskeskuksissa yhdistetään tienkäyttäjien ja matkailijoiden tarvitsemat palvelut: tie- ja liikennetiedot, matkailuinformaatio ja muut lähialuetta koskevat informaatiopalvelut. Opastuskeskuksissa kunnilla, matkailuorganisaatioilla ja -yrittäjillä on mahdollisuus saada alueensa matkailupalvelut näkyviin laajalle asiakaskunnalle.

Seudullisen yhteistyön pohjaksi kunnissa tulee lisätä tietoisuutta opastuskeskusten kehittämismahdollisuuksista sekä selvittää matkailuorganisaatioiden ja yksityisten yrittäjien tahtotila opastuspaikkojen kehittämiseen ja ylläpitämiseen.

Savo-Karjalan maakuntien opastuskeskusten potentiaaliset sijaintipaikat on esitetty kuvassa 5-5.

Kehittäminen:

- Opastustoimistoja ja –pisteitä täydennetään toteuttamalla eri tahojen yhteistyönä **opastuskeskuksia**, joissa jaetaan ajantasaista, luotettavaa ja elinkeinonharjoittajia tasapuolisesti kohtelevaa matkailuun ja tieverkkoon liittyvää tietoa / *vastuutaho maakuntaopastuksen yhteistyöryhmä, kunnat ja Tiehallinto.*
- Liikenteellisesti opastuskeskukset sijaitsevat päätieverkolla liikenteen solmupisteessä tai taajaman keskustassa
- Kunnissa tulee lisätä tietoisuutta opastuskeskusten kehittämismahdollisuuksista

Kuva 5-5. Opastuskeskusten mahdollisia sijaintipaikkoja Savo-Karjalassa.

5.3.2 Opastuskartat

Opastuskarttojen tulee palvella kaikkia tienkäyttäjiä. Kunnan opastuskartan pohjan muodostaa tie- ja katuosoitteiston kertova kartta. Orientoitumista helpottaa, jos kartassa näkyvät myös taajama-alueet, vesistöt sekä matkailun kannalta tärkeät maastomerkinnot. Kartalla korostetusti esitettäviä kohteita ovat esimerkiksi opastustoimistot, liikenneterminaalit, kunnan virastotalot, sairaalat, koulut, kirkot, huolto-asemat, hotellit, satamat ja tärkeimmät nähtävyydet. Tärkeintä on, että kartassa on katujen ja teiden nimet selvästi esillä (Keski-Luopa ja Vaarala 2006).

Yrittäjillä tulee olla mahdollisuus vaikka maksua vastaan esittää opastuskartoissa yrityksensä sijainti sekä kartan tekstiosassa yrityksen tarjoamat palvelut ja yhteystiedot. Maksuilla kunnat voivat ylläpitää kartoja ajan tasalla.

Karttamerkinnoissä ja -selityksissä käytettäväksi kieliksi suositellaan Suomen kielilain mukaisia kieliä eli suomea ja ruotsia sekä kolmantena kielenä englantia. Muita kieliä voidaan käyttää lisänä kunnan omien tarpeiden mukaisesti. Kunta voi laittaa opastuspisteiden yhteyteen repäisykartoja, jotta tienkäyttäjä voi ottaa mukaansa version kartasta ja helpottaa kohteen löytämistä (Keski-Luopa ja Vaarala 2006).

Opastuskarttojen ajan tasalla pitäminen on tärkeää. Karttojen sisältö tulisi tarkistaa vähintään kerran vuodessa ja päivittää muuttuneet osat. Vanhentuneet tiedot aiheuttavat haittaa kohteita etsiville ja heikentävät opastusjärjestelmän luotettavuutta.

Kehittäminen:

- Opastuskarttojen sisällön oikeellisuuteen ja ajan tasaisuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota / vastuutaho kunnat
- Opastusta tulee lisätä (infopiste ja/tai opastuskartta) kantatiellä 70 Niiralan rajanylityspaikalla / vastuutaho kunnat
- Opastuskartoilla varustettujen opastuspisteiden sijainti tulee olla näkyvissä seudullisissa ja maakunnallisissa tiekartoissa sekä teiden varsilla olevissa opasteissa
- Opastuspaikkojen opastuksessa otetaan käyttöön vuonna 2007 uusi opastustoimisto ja opastuspiste -tunnukset vuoden 2009 loppuun mennessä / vastuutaho Tiehallinto

5.3.3 Mobiiliopastus

Mobiilipäätelaitteet kuten navigaattorit ja matkapuhelimet ovat avanneet opastamisessa laajemman näkemyksen kuin kiinteät tienvarsiopasteet ja perinteiset maantiekartat. Mobiililaitteisiin voidaan ladata kartoja ja kiinnostavien kohteiden koordinaatteja, joita hyödyntäen matkailijat osaavat laitteiden opastamana määräkohteeseensa.

Mobiililaitteiden määrän lisääntyminen ja internetin kehittyminen tiedonvälityskanavana on aiheuttanut Tiehallinnon tieinfo pisteiden lakkauttamisen vuoden 2009 loppuun mennessä. Tiedot ja palvelut eivät katoa tieinfojen hävitessä tienvarsien palvelualueilta, vaan samat palvelut, joita tieinfot ovat jakaneet, ovat helposti saavutettavissa mobiilipäätelaitteilla ja tietokoneilla.

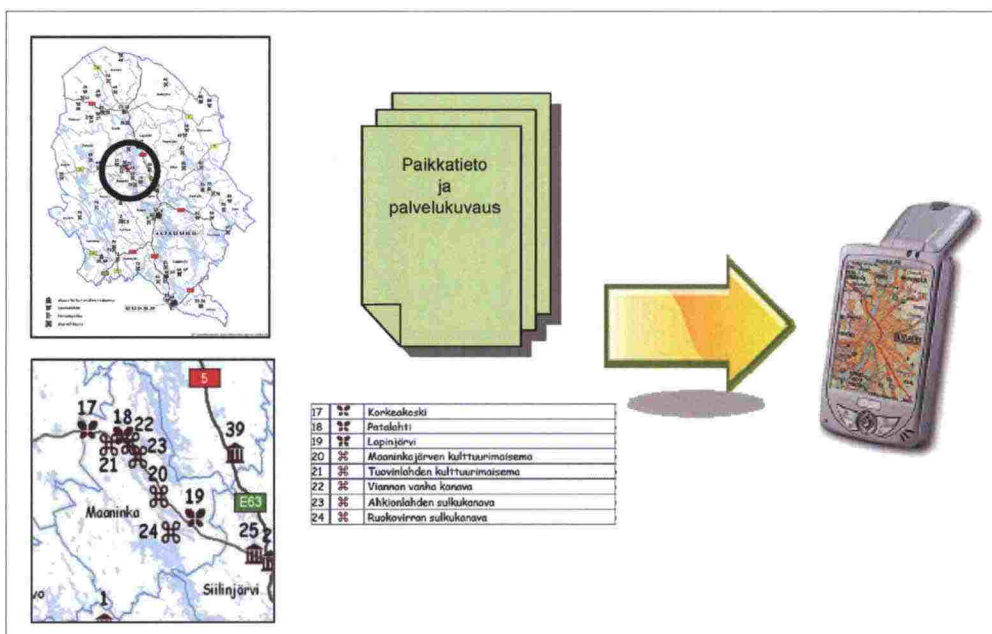
Maakunnallisten ja seudullisten palvelukohteiden opastussuunnitelmien kartoituksen ja inventoinnin tuloksena saadaan paikkatieto palvelukohteista. Paikkatieto sisältää palvelukohteen sijaintitiedon, palvelutunnuksen ja sivutunnuksen, palvelukohteen nimen ja opastettavuuden. Vuoteen 2013 mennessä koko Suomen palvelukohteet ovat tulleet kartoitettua ja inventoitua, jolloin paikkatieto on saatavilla laajasti ja kattavasti. Tätä tietoa voidaan käyttää lähes

sellaisenaan mobiililaitteissa ja internetiin laadituissa karttapalveluissa osoittamaan palvelun sijainti.

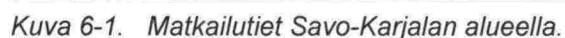
Osalla alueellisista matkailuorganisaatioista on internetissä toimivia sovelluksia matkailijoiden palvelukohteiden opastusta varten. Palvelukohteet on koottu yksittäisten projektien yhteydessä ja palvelukohteiden listauksia pidetään yllä oppilaitostyönä. Tulevaisuudessa tulee harkittavaksi olisiko palveluja ylläpitävänä tahona keskitetty organisaatio tai yritys, joka tuottaa palveluja kattavasti koko maan alueella. Yhteistyökumppanina toimisivat alueelliset matkailuorganisaatiot, jotka takaisivat tiedon luotettavuuden.

Internetissä toimivien karttasovellusten rinnalle on tulossa mobiilipäätelaitteissa toimivia sovelluksia, joiden avulla matkailijat voivat hakea tietoja alueellisesti kiinnostavista palveluista. Tällaisia palveluja on jo suppealla toimialalla, mutta keskitetty toiminta puuttuu palvelukohteiden alueelta. Tässä toiminnassa matkailija voi esimerkiksi rajata karttasovelluksesta alueen, jolta haluaa tietoja ja palvelualusta tuottaa informaation päätelaitteeseen. Tällöin voidaan välittää sijaintitiedon lisäksi palvelukohdetietoa palveluyrittäjän määrittämässä muodossa, kuten esitteinä, aukioloaikoina ja oheistoimintojen saavutettavuutena.

Tämänhetkinen tilanne, jolloin palvelualustaa ei vielä ole, on mobiiliopastamisen kannalta sijaintitietoon ja internetpalveluun perustuvaa toimintaa, joka voidaan ottaa opastuskeskustoiminnan osaksi. Opastuskeskuksissa matkailijat voisivat ladata internetin välityksellä alueelliset infopaketit päätelaitteisiinsa, joita käyttäisivät alueen palvelutarjontaan tutustumiseen.

Kuva 5-6. Mobiilipäätelaitteen palvelupyynnön tuloksena voidaan lukea informaatiota palveluista alueellisesti ja kohdekohtaisesti.

Sininen Tie

Suomen Sininen Tie on kansainvälinen reitti lännessä Ruotsin kautta Norjaan Atlantin rannikolle Mo i Ranaan ja idässä Venäjän Karjalaan Petroskoihin Äänisen rannalle ja edelleen Puutoisiin ja Kargapoliin Äänisjoen rannalle.

Suomessa Sininen Tie on merkitty matkailutiekse noin 550 km matkalla Vaasasta Tohmajärvelle Niiralan raja-asemalle. Pohjois-Savossa Sinisellä Tiellä on kaksi reittiä, joista pohjoisempi kulkee Viitasaarelta Keiteleeseen, Pielaveden, Maaningan ja Siilinjärven kautta. Eteläisempi reitti kulkee Vesannon, Tervon, Karttulan ja Kuopion kautta.

Suomen Sininen Tie ja tieympäristö muodostavat läpileikkauksen koko keskisestä Suomesta. Pohjanmaalla ja Etelä-Pohjanmaalla Sininen Tie halkoo pohjalaismaisemia, joille leimallista ovat lakeudet ja jokivarret. Keski-Suomen maisemaa värittävät järvet ja metsät. Savolainen maisema on pinnanmuodokseltaan vaihteleva ja vesistöjen määrä on suuri. Pohjois-Karjalaan tultaessa maisemat vaihtuvat vaaramaisemiksi.

Sinisen Tien tieympäristö on sekä kulttuuriltaan että historialtaan värikäs ja omaperäinen. Murrekin vaihtelee tien varrella paljon: pohjanmaan rannikko-ruotsista pohjalaismurteeksi, savonmurteesta karjalanmurteeksi.

Suomen Sinisen Tien toiminnan perusarvo on ekologinen, taloudellinen, sosiaalinen ja kulttuurinen kestävä kehitys. Sinisellä Tiellä matkailun tuoteteemat ovat aktiivi- ja luontomatkailu, liikunta- ja perhelomat, kulttuurimatkailu sekä tapahtumat.

Suomen Sininen Tie on yksi Suomen vanhimmista virallisista matkailuteistä ja ensimmäinen matkailutiemerkit saanut tie. Suomen Sinistä Tietä hallinnoi Suomen Sininen Tie ry, jonka jäseninä ovat 21 tien varren kuntaa. Sinisen Tien internet-sivut: www.sininentie.fi.

Via Karelia / Runon ja Rajan tie

Via Karelian reitti kulkee Suomen itärajaa pitkin Suomenlahden rannalta Sallan Kellosekään, valtion rajalle. Reitin pituus on 1080 km. Reitillä on useita rajanylityspaikkoja. Reitti on syntynyt vuonna 1966, jolloin sen nimi oli Runon ja Rajan tie ja reitti oli nykyistä lyhyempi.

Via Karelia haluaa profiloitua erityisesti neljän tuotealueen kautta:

Luonto

- lintutornit
- luonnonsuojelualueet ja kansallispuistot
- vaellusreitit
- kelkkareitit
- kanoottireitit

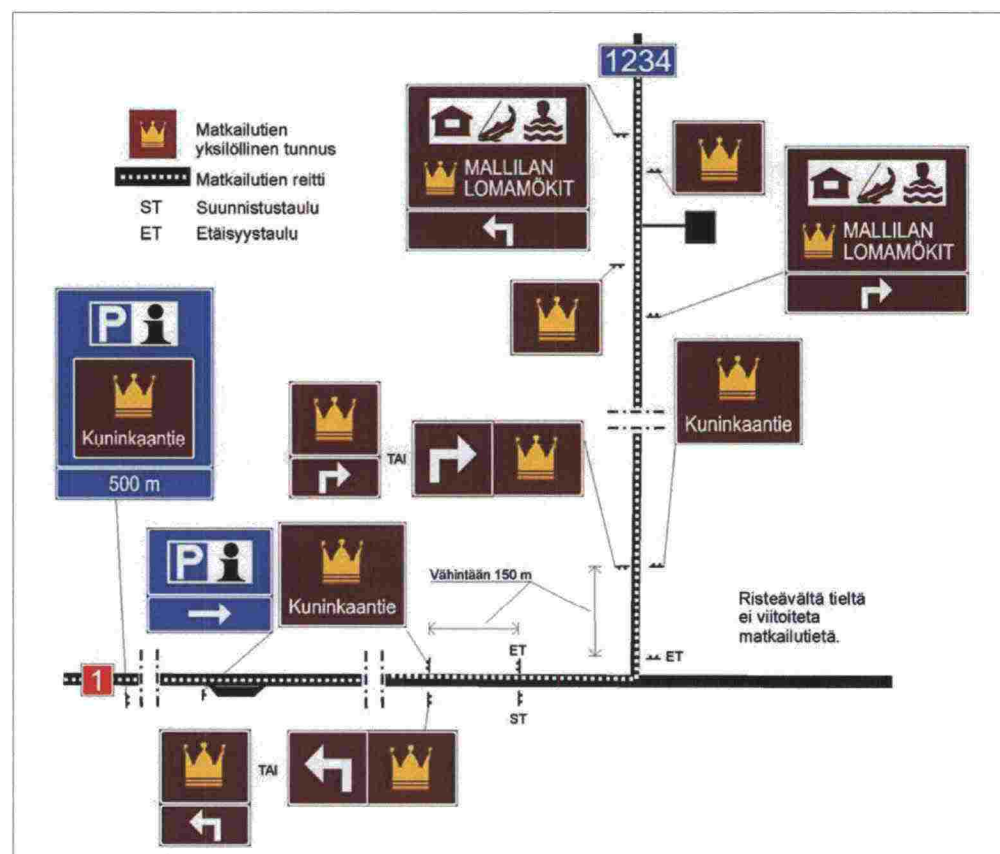
- Karjalan kirkkotie
 - tarkoitus on, että Kirkkotie jatkuu Venäjän puolella Laatokan Valamoon ja Petroskoin edustalla olevaan Kizin luostarisaarelle

- talvisota; Kuhmossa ja Suomussalmella olevat taistelupaikat, Raatteen tie ja Kollaa vain 60 km rajalta
- välirauhan aika ja Salpalinja
- jatkosota; Ilomantsi

- Carelia alá Carte, Kainuu alá Carte, Lappi alá Carte

Via Karelia -matkailutietä hallinnoi Runon ja Rajan tie ry, jonka jäsenenä on noin 15 kuntaa. Via Karelian internet-sivut: www.viakarelia.fi.

Matkailutierein viitoittamisessa tien suunnassa käytetään ruskeapohjaisia matkailutien tunnuksen sisältäviä merkkejä. Matkailutien nimen sisältävät merkit sijoitetaan liittymien ja taajamien jälkeen sekä muutoin sopivin välimatkoin, jotta tien käyttäjä voi varmistua olevansa oikealla reitillä. Ennen liittymiä, joissa matkailutiereiitti kääntyy, käytetään nuolikuviollisia ”suunnistustauluja” (kuva 6-2).

Kuva 6-2. Matkailutien viitoituksessa ja matkailutiehen liittyvien palvelukohteiden käytettävät merkit. Kuva Tiehallinto 2007c.

6.3 Matkailutietunnusten käyttö palvelukohteiden opastuksessa

Vuoden 2007 palvelukohteiden opastusmerkkiuudistus laajensi matkailutietunnuksen käyttömahdollisuuksia yksittäisten palvelukohteiden opastuksessa:

- matkailutien vaikutuspiirissä olevien palvelukohteiden opastuksessa voidaan käyttää matkailutien tunnusta (kuva 6-3)
- matkailutietunnus ja nimi ruskealla pohjalla voidaan lisätä sellaisten opastuspisteiden opasteisiin, joissa on erityisesti kyseistä matkailutietä koskevaa informaatiota, esimerkiksi karttaesityksiä.

Kuva 6-3. Esimerkkejä matkailutietunnuksen sijoittamisesta palvelukohteen opastustauluihin. Kuva Tiehallinto 2007c.

Matkailutietunnuksen käyttö yksittäisen palvelukohteen opastuksessa edellyttää matkailutieorganisaation suostumusta. Molemmat matkailutieorganisaatiot hyväksyvät ja pitävät hyvänä matkailutietunnuksen käyttöä yksittäisten palvelukohteiden opasteissa. Sen suhteen, mitä tunnusta käyttävältä palvelukohteelta edellytetään, matkailuteiden välillä on eroja:

- Suomen Sinisen Tien matkailutietunnuksen käyttöoikeus palvelukohteen viitoituksessa myönnetään, mikäli yrityksellä on jokin yleisesti käytössä oleva laatuluokitusjärjestelmä. Mikäli laatujärjestelmää ei ole, Suomen Sininen Tie ry pyytää asiantuntijalausuntoa/-lausuntoja arvioidakseen voidaanko yrityksen kuitenkin katsoa täyttävän laatuluokituksen ehdot. Puoltolausuntoa pyydetään kulloisenkin hakijan alueen matkailuorganisaatiolta ja/tai kunnalta.
- Matkailutietunnusta voi palvelukohteen viitoituksessa käyttää palvelukohteen, jonka opastus alkaa Siniseltä Tieltä ja joka sijaitsee korkeintaan noin 20 km:n etäisyydellä Sinisestä Tiestä. Mikäli palvelukohteen sijaitsee kunnassa, joka ei ole tieyhdistyksen jäsen, ei matkailutietunnusta palvelukohteelle myönnetä vaikka muut myöntämisen edellytykset täytyisivätkin.
- Runon ja Rajan tie ry (Via Karelia) edellyttää, että opastettava kohde tukee matkailutien imagoa eli jollakin tavoin liittyy tuotealueisiin, joita matkailutie pyrkii edistämään (luonto, ortodoksisuus, sotamuistot ja ruoka). Palvelukohteelta ei edellytetä Runon ja Rajan tie ry:n jäsenyyttä tai osallistumista markkinoinnin rahoitukseen.

Matkailutietunnuksen käyttöä yksittäisten palvelukohteiden opastuksessa pyritään edistämään. Koska kysymyksessä on uusi asia, informaatiota palvelukohteyrittäjille tästä mahdollisuudesta tulisi välittää matkailutieorganisaatioiden, Tiehallinnon, matkailun markkinointiorganisaatioiden ja muiden tahojen toimesta.

Matkailutietunnuksen voi lisätä nykyisiin opasteisiin. Erityisesti se tulisi ottaa huomioon opasteita uusittaessa tai lisättäessä, jolloin tunnus voidaan ottaa huomioon merkin sisältöä asemoitaessa.

Opasteiden lupakäsittelyä edistää, mikäli hakija voi liittää matkailuorganisaation suostumuksen lupahakemukseen. Tarvittaessa Tiehallinto selvittää matkailutieorganisaation kannan lupahakemusvaiheessa.

Savo-Karjalan matkailutieorganisaatioiden yhteystiedot ovat liitteessä 2.

Matkailutiet ja opastuspaikat

Matkailuteistä tulisi saada informaatiota näiden teiden varrella oleviin opastuspisteisiin. Ulkotiloissa tien varren levähdys- ja pysäköintialueille sekä huoltoasemien ja vastaavien piha-alueille tulisi saada matkailuteiden ja näihin liittyvien kohteiden opaskarttoja. Sisätiloissa oleviin opastustoimistoihin tulisi saada matkailutie-esitteitä.

Matkailutieorganisaatioiden mahdollisuudet tällaisen aineiston tuottamiseen ja ylläpitoon ovat kuitenkin rajalliset. Ensisijainen panostus suunnataan internet-sivustoihin ja muuhun markkinointiin, joilla matkailijoita saadaan houkuteltua matkailutien käyttäjiksi.

Mikäli matkailutiekarttoja tai muuta aineistoa saadaan opastuspisteisiin, tulisi matkailutietunnukset lisätä tällaisten kohteiden opasteisiin yhteistyössä Tiehallinnon ja matkailutieorganisaatioiden kesken.

Matkailutieorganisaatioiden hyödyntäminen palvelukohteiden opastuksessa

Matkailutieorganisaatioiden tavoitteena on houkutella matkailijoita matkailutiele ja käyttämään tähän liittyvien kohteiden palveluita. Tärkeä osa palvelua on opastaminen matkailutiele ja sen vaikutuspiirissä oleviin kohteisiin.

Savo-Karjalan kautta kulkevilla matkailuteilla on omat internet-sivunsa, jotka ovat tärkeä väline opastuksessa. Matkailutieorganisaatioiden ja Tiehallinnon yhteinen intressi on myös tätä kautta saada tienkäyttäjille mahdollisimman hyvää opastuspalvelua. Tiehallinnon asiantuntemusta kannattaa hyödyntää internet-sivujen tai esitteiden reittiopastusta suunniteltaessa.

Matkailuteihin liittyvät suositukset:

- Opastusmerkkiuudistuksen vuonna 2007 avaamat mahdollisuudet käyttää matkailutietunnusta yksittäisen palvelukohteen opastuksessa ja matkailutieinformaatiota jakavien opastuspisteiden opastuksessa tulisi hyödyntää täysimääräisesti/ vastuutaho matkailutieorganisaatiot ja Tiehallinto
- Matkailuteitä koskevaa informaatiota (kartat ja esitteet) lisätään maanteiden levähdys- ja pysäköintipaikoilla ja muissa opastuspisteissä / vastuutaho matkailutieorganisaatiot

7 Maakunnallisesti merkittävät palvelukeskitymät ja kohteet

Maakuntien merkittävimmät ja vetovoimaisimmat matkailukohteet, nähtävyydet ja aktiviteetit on selvitetty yhteistyössä valtakunnallisten ja maakunnallisten sidosryhmien kanssa. Nämä ovat kohteita, joiden tulee näkyä laajasti alueen opastuspaikoissa ja näkyvästi maanteiden palvelukohteiden viitoituksessa. Nämä kohteet tulee ottaa huomioon seudullisia opastussuunnitelmia laadittaessa, tarvittaessa myös naapuriseutukuntien osalta.

Maakuntatason opastussuunnitelmassa ei oteta kantaa yksittäisten kohteiden opastuksen toteuttamiseen, vaan kohteiden viitoituskelpoisuus ja opastustapa suunnitellaan seudullisissa opastussuunnitelmissa, joissa kohteiden sisältö ja palvelujen laatu tarkistetaan tarvittaessa. Merkittävimpien kohteiden määrittäminen ja priorisointi vaikuttavat kuitenkin näiden kohteiden opastuksen laajuuteen ja tasoon.

Yksittäisistä palveluista on kartoitettu leirintäalueet, koska niitä ei ole kaikissa kunnissa, ne sijaitsevat keskustojen ulkopuolella ja niiden merkitys on usein niin suuri, että matkailijat käyvät niissä etukäteen suunnitellusti tai ovat valmiit tekemään poikkeaman etukäteen suunnittelemaltaan reitiltä käydäkseen kohteessa.

7.1 Merkittävimpien kohteiden kartoitus

Esitykset ja luettelot maakuntien merkittävimmistä kohteista on pyydetty työn alkuvaiheessa tahoilta, joita Tiehallinto käyttää erilaisten opastuskohteiden merkittävyyden ja opastettavuuden arvioinnissa.

Museoiden, historiallisten rakennusten ja muiden historiallisten nähtävyyksien osalta pyydettiin maakuntakohtaiset kohdelistaukset/nähtävyyshkohteet Museovirastolta. Museovirasto kävi kohteet läpi alueiden maakuntamuseoiden, Kuopion kulttuurihistoriallisen museon ja Pohjois-Karjalan museon kanssa. Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan taidetoimikunnilta saatiin yhteenveto maakuntien merkittävimmistä taidenähtävyyksistä, joilla on opastusmielessä valtakunnallista merkitystä. Kansallispuistot, merkittävät suojelualueet, luontokeskukset ja muut merkittävät luontonähtävyydet ja kulttuuriympäristöt on kartoitettu yhteistyössä Metsähallituksen Etelä-Suomen Luontopalveluiden sekä Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan ympäristökeskusten kanssa. Leirintäalueet on kartoitettu yhteistyössä kuntien ja Suomen Leirintäalueyhdistys ry:n kanssa. Opastuspaikat on kartoitettu yhteistyössä kuntien ja Suomen Matkailuorganisaatioiden yhdistys -SUOMA ry:n kanssa. Kunnat ja kuntien matkailuorganisaatiot ovat määrittäneet maakuntiensa merkittävimmät aktiviteettipaikat ja matkailualueet.

Kohdelistauksista pyydettiin kommentit, korjaukset ja täydennykset alueen kunnilta. Kohdeluetteloja on täydennetty suunnittelijoiden toimesta sekä maakunnallisissa suunnittelutilaisuuksissa. Joskus samalla alueella saattaa olla useita erilaisia kohteita. Tällaiset kohdekeskitymät on pyritty kokoamaan yhden nimen alle. Maakuntakohtaiset kohdelistaukset on esitetty liitteessä 3.

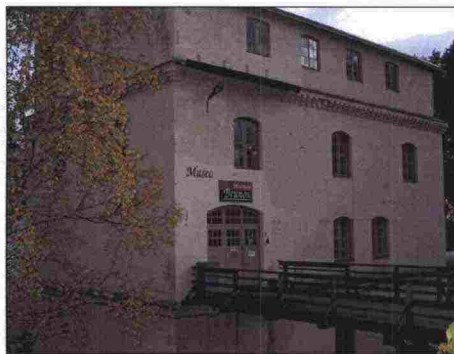
Nähtävyydet, aktiviteetit, matkailualueet ja opastuspaikat priorisoitiin yhteistyössä sidosryhmien kanssa maakunnallisissa suunnittelutilaisuuksissa. Samanaikainen kaikkien palvelujen ja kohteiden tarkastelu on selkeyttänyt sellaisten kohteiden ja aktiviteettien valintaa, joiden tulee näkyä laajasti alueen kaikissa opastuspaikoissa ja maanteiden palvelukohteiden viitoituksessa. Priorisoinnin tausta-aineistona on käytetty myös Matkailun edistämiskeskuksen (MEK) vuosittaisia tietoja matkailukohteiden kävijämääristä.

Opastuksen lausunnonantajatahojen ja sidosryhmätyöskentelyn tuloksena Savo-Karjalassa on määritelty kaikkiaan 31 merkittävää ja vetovoimaista maakuntien kärkikohdetta. Näistä kärkikohteista museoita ja historiallisia rakennuksia on kaikkiaan 11, muita nähtävyyksiä 12, luontokohteita 6 ja laskettelupaikkoja (hiihtohissi) 2. Savo-Karjalan maakuntien kärkikohteet on esitetty kuvassa 7-1.

7.2 Pohjois-Savon maakunnallisesti merkittävät palvelukeskitymät, nähtävyydet ja aktiviteetit

Pohjois-Savon vilkkainta matkailuseutua on Tahkon alue Nilsissä, Kuopion seutu ja Pohjois-Savon kylpyläverkosto -reitti Varkaudesta Leppävirran, Kuopion ja Siilinjärven kautta edelleen Nilsiaan Tahkolle ja Kiuruveden suuntaan Runnille. Matkailu- ja käyntikohteista tunnetuimpia ovat Tahko, Puijo, Ortodoksinen kirkkomuseo, Kuopion tori sekä Mekaanisen musiikin museo Varkaudessa.

Museot, historialliset rakennukset ja muut nähtävyydet

Kuva Savi Nenonen

Museovirasto on nimennyt Pohjois-Savossa 23 kohdetta maakunnallisesti merkittäväksi. Maakunnan merkittäviä museoita ja historiallisia rakennuksia ovat muun muassa Ortodoksinen kirkkomuseo, Mekaanisen musiikin museo, Juhani Ahon museo, Riuttalan talomuseo, Suomen asutusmuseum, Lapinlahden taidemuseo ja Emil Halosen museo, Rautalammin museo ja Harjamäen sairaalamuseo. Masuuni Brunou, Juutilan vanha valimo, Jyrkän ruukki-alue, Lepikon torppa, Pielaveden Kirkkosaari ja Simolan kotiseutukeskus ovat myös maakunnallisesti merkittäviä Museoviraston nimeämiä kohteita. Vanhaa kanavakulttuuria edustavat Runni ja Saarikosken kanava, Konnuksen kanavat ja Taipaleen kanava. Koljonvirran historiallinen maisema, Telkkämäen kaskialue sekä Haminalahden, Väisälänmäen ja Ohtaansalmen kulttuurimaisemat ovat myös Museoviraston nimeämiä maakunnallisesti merkittäviä kohteita.

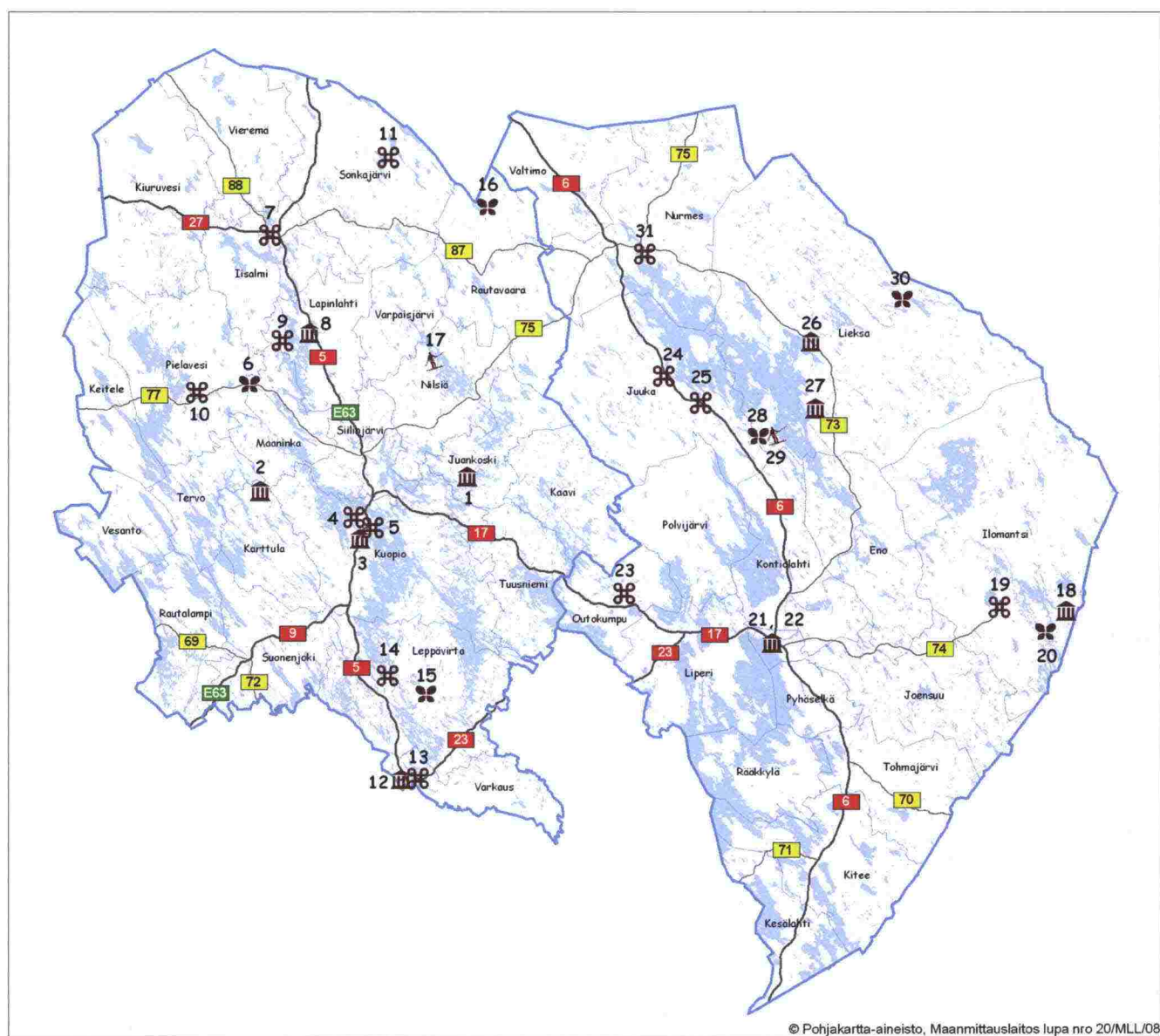
Pohjois-Savon taidetoimikunnan kohdelistalta löytyy samoja maakunnallisia kohteita, joita myös Museovirasto on esittänyt, kuten Riuttalan talomuseo, Ortodoksinen kirkkomuseo, Suomen asutusmuseum, Lapinlahden taidemuseo ja Emil Halosen museo. Myös Väisälänmäen kulttuurimaisema ja Jyrkän ruukin-alue ovat taidetoimikunnan nimeämiä merkittäviä kulttuuriympäristöjä. Taidetoimikunnan listauksessa on lisäksi kirkkoja ja museoita.

Pohjois-Savon ympäristökeskuksen nimeämiä maakunnallisesti merkittäviä kohteita ovat muun muassa maaseudun kulttuurimaisemat, asutusmiljööt ja yksittäiset rakennukset ja rakennusryhmät.

Osa sekä Museoviraston, Pohjois-Savon taidetoimikunnan ja Pohjois-Savon ympäristökeskuksen nimeämistä maakunnallisista kohteista on myös valtakunnallisesti merkittäviä kulttuurihistoriallisia ympäristöjä.

Luonnonnähtävyydet ja kansallispuistot

Pohjois-Savon ympäristökeskuksen ja Metsähallituksen nimeämistä merkittävistä kohteista tunnetuin on Tiilikajärven kansallispuisto Rautavaaralla. Muita maakunnallisesti merkittäviä luontokohteita ovat mm. lintujärvet (Riistaveden lintujärvet, Patalahti, Lapinjärvi, Ruokojärvi-Mula), joista osa kuuluu Natura 2000 -suojelualueverkostoon sekä geologisesti merkittävät luontokohteet (Orinoro, Korkeakoski, Seinävuori ja Pumpulikirkko).

Kuva 7-1. Savo-Karjalan maakuntien merkittävimmät ja vetovoimaisimmat kohteet.

Pohjois-Savo	Pohjois-Karjala
1 Muuruveden kirkko	18 Möhkön ruukkialue / ruukkimuseo
2 Riuttalan talomuseo	19 Parppeinvaaran runokylä
3 Ortodoksinen kirkkomuseo	20 Petkeljärven kansallispuisto
4 Puijo	21 Carelicum / Pohjois-Karjalan museo
5 Kuopion kauppatori puistoinen	22 Joensuun taidemuseo
6 Korkeakoski	23 Outokummun vanha kaivosalue
7 Koljonvirran historiallinen maisema	24 Puu-Juuka
8 Lapinlahden taidemuseo ja Emil Halosen museo	25 Suomen kivikeskus
9 Väisälänmäen kulttuurimaisema	26 Pielisen museo
10 Lepikon torppa	27 Eva Ryynäsen ateljeekoti ja kirkko
11 Jyrjän ruukkialue	28 Kolin kansallispuisto, Luontokeskus Ukko
12 Mekaanisen musiikin museo	29 Kolin matkailualue
13 Taipaleen kanava ja kanavamuseo	30 Ruunaa
14 Konnuksen kanavat	31 Bomba, karjalaiskylä
15 Orinoro	
16 Tiilikajärven kansallispuisto	
17 Tahkon matkailualue	

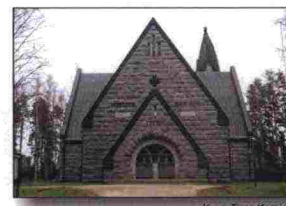
7.2.1 Pohjois-Savon merkittävien kohteiden kohdekuvaukset

Opastuksen lausunnonantajatahojen ja sidosryhmyöskentelyn perusteella Pohjois-Savossa on määritelty 17 merkittävintä ja vetovoimaisinta kärkekohdetta. Kohteista Tahkon matkailualue on lisätty suunnittelijoiden toimesta.

Museo tai historiallinen rakennus

Muuruveden kirkko (Juankoski): Muuruveden kivi-kirkko on rakennettu aivan 1900-luvun alkuvuosina (J. Stenbäck). Tasavartiseen ristikirkkoon liittyy epäsymmetrisesti suippeneva torni. Kirkon julkisivut ovat karkeaa graniittikvaaderia. Kirkkosalia kattaa tiilinen tähtiholvi. (Museovirasto 1993)

Riuttalan talomuseo ja kulttuurimaisema (Karttula): Riuttalan talonpoikaistalon hirsipintainen rakennusryhmä sijaitsee maisemallisesti edustavalla paikalla Riuttasjärven rannalla. Talomuseoon kuuluu kaikkiaan parisenkymmentä pääosin alkuperäisellä paikallaan sijaitsevaa asuin- ja talousrakennusta 1800-luvulta. Riuttala on esimerkki vauraasta pohjoissavolaisesta talonpoikaistalasta. (Museovirasto 1993)

Ortodoksinen kirkkomuseo (Kuopio): Suomen ortodoksinen kirkkomuseo on perustettu Kuopioon 1957 jatkamaan vuonna 1911 Valamon luostariin perustetun Muinaismuistokokoelman toimintaa. Peruskokoelma on peräisin Valamon, Konevitsan ja Petsamon luostareista sekä luovutetun Karjalan kaupunki- ja maaseurakunnista. Näytteillä on ikoneita, sakraalisineitä ja liturgisia tekstiilejä luovutetun alueen luostareista ja seurakunnista. (lähde: www.ort.fi/kirkkomuseo)

Lapinlahden taidemuseo ja Emil Halosen museo (Lapinlahti): Lapinlahden taidemuseossa on Halosen taiteilijasuvusta kertova perusnäyttely sekä vaihtuvia näyttelyjä ympäri vuoden. Lapinlahden taidemuseon näyttelytoiminnan avainsanoja ovat alueellisuus ja ajankohtaisuus. Keskeisellä sijalla ovat myös Lastenkulttuurikeskus Lastun kanssa yhteistyössä tuotetut näyttelyt, jotka on suunnattu lapsille ja nuorille. Eemil Halosen museossa on esillä kuvanveistäjä Eemil Halosen alkuperäisiä kipsi- ja pronssiveistoksia sekä savi- ja piirrosluonnoksia. Museo toimii entisessä pappilan kavinavetassa Lapinlahden taidemuseon läheisyydessä. (lähde: www.eemil.fi)

Lepikon torppa (Pielavesi): Lepikon torppa on tasavallan presidentti Urho Kekkosen syntymäkoti. Torppa muodostettiin 1800-luvun puolivälin jälkeen, jolloin se oli yksi Suomen suuriruhtinaskunnan 73 000:sta kirjoihin merkitystä torpasta. Entinen Lepikon torppa on kokenut monia vaihteita ja torppa on vaihtanut omistajaa useaan otteeseen. Lepikon torppa ansaitsee paikkansa kansallisena muistomerkkinä jo pelkästään sen vuoksi, että se on maamme pitkäaikaisen presidentin syntymäkoti. Se kuvaa myös Urho Kekkosen elämäntyötä, joka on riidattomassa sopuinnussa hänen taustansa kanssa. (lähde: www.pielavesi.fi)

Mekaanisen musiikin museo (Varkaus): Mekaanisen musiikin museossa on nähtävänä ja kuultavana mekaanisen musiikin ihmeet 1850-luvulta aina tähän päivään asti 250 instrumentin voimin tyyllisesti aikakausittain sisustetuissa miljöissä. Museon kokoelmien pohjana on saksalais-suomalaisen Kempfin perheen yksityinen kokoelma, jonka he laittoivat esille vuonna 1981. Kokoelma on Pohjoismaiden laajin mekaanisten musiikki-instrumenttien kokoelma. (lähde: www.mekaanisenmusiikkin museo.fi)

Muu nähtävyys

Koljonvirran historiallinen maisema (Iisalmi): Koljonvirta on maisemallisesti ja kulttuurihistoriallisesti ainutlaatuinen ympäristö. Alueen historialliseen perintöön kuuluvat niin Suomen sodan tapahtumat vuosina 1808–1809 kuin kansalliskirjailija Juhani Ahon lapsuudenkoti. Koljonvirran varrella sijaitsee entinen Mansikkaniemen kappalaisenpappila, joka oli Juhani Ahon lapsuudenkotina vuosina 1865–1876. Pappilarakennus on 1840-luvulta. Mansikkaniemen kappalaisenpappila toimii nykyään Juhani Ahon museona. (Museovirasto 1993)

Kuva 7-2. Puijosta Kuopio tunnetaan. Puijolta avautuvat maisemat ovat ihastuttaneet matkailijoita jo 1830-luvulta saakka. Kuva Suvi Nenonen.

Puijo (Kuopio): Puijo on Suomen tunnetuimpia, vanhimpia ja suosituimpia maisemamatkailukohteita. Puijolta kesäaikaan avautuvat sinisen järviseden ja vihreiden saarten vuorottelevat maisemat ovat ihastuttaneet matkailijoita jo 1830-luvulta saakka. Ensimmäinen puinen näkötorni valmistui Puijon laelle vuonna 1856. Vuonna 1906 sen korvasi korkeampi tiilitorni, joka puolestaan

sai väistyä nykyisen betonitornin myötä vuonna 1963. Tornin korkeus on 75 m, Kallaveden pinnasta laskettuna 224 m. (lähde: www.kuopioinfo.fi)

Kuopion kauppatori puistoiheen (Kuopio): Kuopion kuulu tori on säilyttänyt keskeisen asemansa kaupunkikuvassa vaikka uudisrakentaminen sen ympärillä on muuttanut torin ilmettä. Kaupungintaloon liittyy Toripuisto ja kauppahalliin Hallipuisto ja Veljmiespuisto. (Museovirasto 1993)

Väisälänmäen kulttuurimaisema (Lapinlahti): Väisälänmäki lukeutuu Pohjois-Savon edustavimpiin mäkikylämaisemiin. Kylän vanha, hyvin säilynyt rakennuskanta sijaitsee tiiviinä rykelmänä korkean mäen eteläisillä ja lounaisilla ylärinteillä. Rakennuksia ympäröivät pienialaiset pellot, rinnelaitumet ja hakamaat. Eero Järnefelt maalasi kylässä 1890-luvun alussa maalaukset Kaski sekä Isäntä ja rengit. (Museovirasto 1993)

Kuva 7-3. Pohjoissavolaista maisemaa ja rinnelaitumia Lapinlahden Väisälänmäellä. Kuvat Taina Cederqvist.

Konnuksen kanavat (Leppävirta): Leppävirran reitillä sijaitseva Konnuksen kanava yhdistää Kallaveden ja Unnukan. Konnuksen vanha sulkukanava on rakennettu vaihteittain 1800-luvun puolivälin paikkeilla. Paikalla on ollut kaikkiaan neljä eri kanavaa. Konnuksen kolme eri aikakauden kanavaa muodostavat yhdessä viereisen luonnonkosken kanssa kokonaisuuden, joka ilmentää monipuolisesti vesiliikenteen historiaa. (Museovirasto 1993)

Jyrkän ruukkialue (Sonkajärvi): Jyrkänkosken järvimalmiruukki perustettiin vuonna 1831 ja se toimi vuoteen 1918. Vanhimman masuunin rauniot ovat kosken keskellä sijaitsevalla Masuunansaarella. Kosken itärannalla oleva uusi masuuni on vuodelta 1874. Vuonna 1938 masuunin piipun viereen rakennettiin mylly, johon liitettiin myöhemmin saha ja pärehöylä. Länsirannalla on ruukinkartano Herrala. Ympäristö on kaunista, osin puistomaista koskimaisemaa. (Museovirasto 1993)

Taipaleen kanava ja kanavamuseo (Varkaus): Taipaleen sulkukanava rakennettiin vuosina 1835–39 ja se oli Konnuksen kanavan ohella ensimmäinen valtiovallan rakentama sulkukanava. Uusi kaksisulkuinen kanava rakennettiin nälkävuosien hätäaputyönä 1870-luvun taitteessa, jonka paikalle valmistui uittosulkukanava vuonna 1967. Kanava-alueella toimii valtakunnallinen kanavamuseo. (Museovirasto 1993)

Kuva 7-4. Konnuksen kanavamiljöötä Leppävirralla.
Kuvat Suvi Nenonen.

Luontokohde

Orinoro (Leppävirta): Mustinmäen alueella sijaitseva Orinoro on kallioperän ruhje, jota myöten virrannut muinainen jäätikköjoki on puhdistanut kallioseinäiseksi rotkoksi. Nykyään suo- ja lohkarepohjainen rotko on noin 500 metriä pitkä, 20 metriä syvä ja parhaimmillaan vain 10 metriä leveä. Alueelle on rakennettu luontopolku, joka kulkee Mustinmäen koululta Orinorolle, lammen rannalla sijaitsevalle laavulle ja kylän halki takaisin koululle. Reitin varrella kulki näkee eri kasvuvaiheessa olevia metsäalueita, vanhoja polkuja, kiviaitoja ja metsälampia.

Kuva Jari Nenonen

Korkeakoski (Maaninka): Maaningan Korkeakoski on Suomen korkein vesiputous. Sen melko kapeaa uomaa pitkin vesi putoaa 46 metrin korkeudelta kosken alla olevaan, noin kaksi kilometriä pitkään lehtoluontoiseen rotkolaaksoon. Komeimmillaan koski on korkean veden aikaan keväisin ja syksyisin. Alue on keskeisimmiltä osiltaan luonnonsuojelualuetta. (lähde: www.pohjois-savonmuisti.fi/ymparisto)

Tiilikkajärven kansallispuisto (Rautavaara): Tiilikkajärven kansallispuisto tunnetaan hienoista hiekkarannoistaan, joista Venäjänhiekkia on puiston helmi. Tiilikan alue on luonnonsuojelluksellisesti arvokas metsä- ja suotyyppien vaihtelutumisvyöhyke, jossa pohjoiset luonnonpiirteet

sekoittuvat eteläisiin. Kansallispuistossa pääsee tutustumaan myös alueen monipuoliseen historiaan, johon kuuluvat muun muassa Täyssinän rauhan rajakivi, 1920-luvulta peräisin oleva idyllinen perinnemaisema rakennuksineen sekä savottakulttuurin aikaisia rakenteita. (lähde: www.luontoon.fi)

Hiihtohissi

Tahkon matkailualue (Nilsinä): Tahkon matkailu-alue muodostaa aktiivisen ympärivuotisen lomakeitaan. Voimakas panostus matkailupalveluihin on nostanut Tahkon yhdeksi Suomen suosituimmista kesä- ja talvimatkailukohteista. Vuonna 2007 Tahkon alueella kirjattiin yli 170 000 kävijän määrä. Tahkolla suksikansaa palvelee 23 rinnettä, super pipe ja striitti sekä 65 km:n mittainen latuverkosto. Kesällä golfareita palvelee jo kaksi kansainvälinen mitat täyttävää golf-kenttää. Myös ratsastukseen Tahko tarjoaa hyvät mahdollisuudet. Moottorikelkkailu on upea tapa liikkua Tahkon mäkisissä maisemissa. 600 kilometrin moottorikelkkailureitistö ulottuu Kuopiosta Tahkon kautta Rautavaaran puolelle ja aina Lappiin saakka. (lähde: www.kuopioinfo.fi, www.tahko.com)

7.3 Pohjois-Karjalan maakunnallisesti merkittävät palvelukeskittymät, nähtävyydet ja aktiviteetit

Pohjois-Karjalan vetovoimaisin matkailukohde kävijämäärän perusteella on Bomban talo Nurmeksessa. Maakunnan muita tunnettuja, vetovoimaisia käyntikohteita ovat mm. Suomen Kivikeskus Juuassa, Eva Ryynäsen ateljeekoti ja kirkko Lieksassa sekä Outokummun vanha kaivosalue Outokummussa ja ulkomuseokohteista Pielisen museo Lieksassa.

Maakunnan tunnetuin luontomatkailukohde on Kolin kansallispuisto Lieksassa. Vaaramaisemia, järviluontoa, harvinaista geologiaa ja kaskikulttuuria vaaliva kansallispuisto houkuttelee vuosittain yli 100 000 vierailijaa. Kansallispuiston polut ja ladut kutsuvat kokemaan kansallismaiseman omin jaloin. Kolilla matkailu on sovitettu tarkoin yhteen kansallispuiston suojelutehtävien kanssa. Vetovoimaisia luontokohteita ovat myös Petkeljärven ja Patvinsuon kansallispuistot Ilomantsissa (Patvinsuo osittain myös Lieksassa) ja Ruunaan retkeilyalue Lieksassa.

Museot, historialliset rakennukset ja muut nähtävyydet

Museovirasto on nimennyt Pohjois-Karjalasta 18 kohdetta maakunnallisesti merkittäväksi. Näistä museoita ja historiallisia rakennuksia on kaikkiaan 15, muun muassa Möhkön ruukkimuseo, Bunkkerimuseo, Pielisen museo, Eva Ryynäsen ateljee ja kotimuseo, Komperon kotiseutumuseo, Saarion voimalaitosmuseo ja Koskenniskan mylly- ja kievarimuseo, Kiihtelysvaaran kirkko ja Rääkkylän kirkko. Hattuvaaran vaarakylä, Puu-Juuka ja Outokummun vanha kaivosalue ovat myös Museoviraston nimeämiä maakunnan merkittäviä kohteita.

Pohjois-Karjalan taidetoimikunnan esityksessä on useita samoja kohteita, joita myös Museovirasto on listannut maakunnallisesti merkittäviksi. Taidetoimikunnan esittämiä merkittäviä kohteita ovat lisäksi muun muassa Utran ja Lieksan kirkot, Joensuun taidemuseo, Taidekeskus Ahjo ja Metla-talo.

Luonnonnähtävyydet ja kansallispuistot

Pohjois-Karjalan ympäristökeskuksen nimeämiä merkittäviä kohteita ovat maakunnassa sijaitsevat kansallispuistot, lintujärvet, joista osa, kuten Sääperi on kansainvälisesti tunnettuja, sekä harjalueet.

Metsähallituksen osalta maakunnan suojelualueiden yleisökäytön painopiste-alueet sijoittuvat Kolin, Petkeljärven ja Patvinsuon kansallispuistoihin ja Ruunaan retkeilyalueelle.

7.3.1 Pohjois-Karjalan merkittävien kohteiden kohdekuvaukset

Opastuksen lausunnonantajatahojen ja sidosryhmätyöskentelyn perusteella Pohjois-Karjalassa on määritetty 14 merkittävintä ja vetovoimaisinta kärkekohdetta:

Museo tai historiallinen rakennus

Möhkön ruukinalue/ruukkimuseo (Ilomantsi): Möhkön järvimalmiruukki aloitti toimintansa 1849. Varsinaiset ruukin tuotantorakennukset ovat pientä pajaa lukuun ottamatta hävinneet, mutta paikalla on yhä runsaasti näiden jäännöksiä sekä edustava ruukinkartano, jossa toimii Möhkön ruukkimuseo. Möhkön nelisulkuisen kanavan jäänteitä on kunnostettu ja osin rekonstruoitu. Möhkön maisemakuvalle antavat oman leimansa jokivarsien puistomaiset metsiköt. (Museovirasto 1993)

Carelicum/Pohjois-Karjalan museo (Joensuu): Carelicum on Joensuun torin laidalla sijaitseva kulttuuri- ja matkailukeskus, missä voi tutustua Joensuuhun ja koko Karjalaan, sen kulttuuriin ja karjalaisuuteen. Pohjois-Karjalan museon monipuolisten näyttelyiden lisäksi Carelicumissa on lasten satukaupunki Mukulakatu sekä viihtyisä kahvila ja myymälä. (lähde: www.jns.fi)

Joensuun taidemuseo (Joensuu): Joensuun taidemuseon kokoelmissa on katseltavaa ja koettavaa huikean pitkältä ajalta ja monista kulttuureista. Vanhimmat esineet ovat peräti kolmen tuhannen vuoden takaa. Kokonaisuuksina ovat esillä mm. antiikin taide, Kiinan taide, 1800-luvun suomalainen maalaus-taide, renessanssin madonnat ja suomalaiset ikonit. Kaupungin ydinkeskus-tassa sijaitseva uusrenessanssityyppinen museorakennus on vuodelta 1894. (lähde: www.jns.fi)

Pielisen museo (Lieksa): Lieksanjoen etelärannalla sijaitseva Pielisen mu-seo on Lieksan kaupungin omistama kulttuurihistoriallinen paikallismuseo, joka koostuu ulkomuseosta, näyttelyhalleista ja kotiseutuarkistosta. Suomen toiseksi suurimmassa ulkomuseossa on yli 70 rakennusta: kolme eri vuosisa-doilta olevaa pihapiiriä, metsätyöosasto "Savottaranta" kämppineen sekä myl-ly-, maatalous- ja palo-osastot. Pielisen museon esinekokoelmassa on noin 100 000 esinettä. Suurin osa esineistöstä on talonpoikaisesineitä 1800-luvun lopusta ja 1900-luvun alkupuolelta. (lähde: www.kantapuu.fi)

Eva Rynäsen ateljeekoti ja kirkko (Lieksa): Kuvanveistäjä Eva Rynäsen ateljee, koti, galleria-kahvila ja Paaterin kirkko sijaitsevat Vuonisjärvellä, noin 30 km Lieksan keskustasta Joensuun suuntaan. Paateri, puinen hiljentymis-paikka, on kuvanveistäjä Eva Rynäsen elämäntyö, ihmiskäsien taidonnäyte ja mielikuvituksen riemuvoitto. Suuresta ikkunasta tulviva luonnonvalo kultaa puuveistokset ja päästää auringonsäteet alttarille, joka on tehty kokonaisesta karjalankuusesta. Veistoksissa ja rakentamisessa käytetty puu on tullut eri puolilta maailmaa. (lähde: www.karjalanmaa.fi, www.lieksa.fi)

Muu nähtävyys

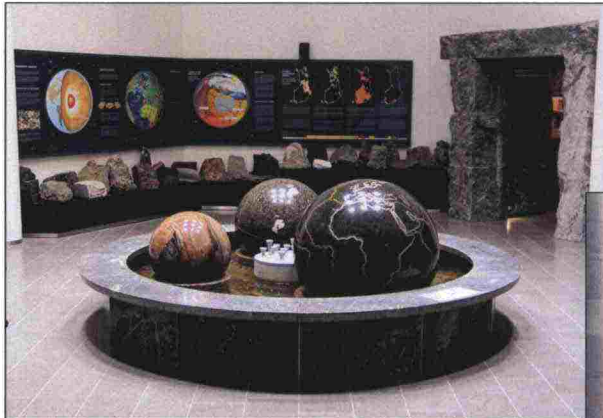
Parppeinvaaran runokylä (Ilomantsi): Ilomantsin Parppeinvaara on rakennettu kalevalaisen runonlaulun aidolle maaperälle. Parppeinvaaran runokylässä karjalainen kulttuuri esittäytyy ortodoksisen uskonnon, runonlaulun ja kantelemusiikin, käsitöiden sekä maistuvan perinneruuan muodossa. Ilomantsilaiseen sotahistoriaan voi tutustua rajakenraali Raappanan sodanaikaisessa komentorakennuksessa. Parppeinvaaran isäntänä oli 1800-luvun lopulla Jaakko Parpei, kanteleensoittaja ja runonlaulaja. (lähde: www.kkes.fi)

Kuva 7-5. Juuan vanhassa keskustassa, Puu-Juukassa on säilynyt vanhaa rakennuskantaa. Kuva Suvi Nenonen.

Puu-Juuka (Juuka): Juuan kirkonkylän vanha keskusta, Puu-Juuka, edustaa harvinaiseksi käynnyttä rakennettua ympäristöä. Puu-Juuka on esimerkki kadonneesta rakennusperinteestä. Vanhat, pääosin 1900-luvun alkupuolelta olevat puiset liikerakennukset muodostavat harmonisen kokonaisuuden. Myllymuseo sijaitsee Herralankosken partaalla. Idyllisellä museoalueella on mylly, myllärin tupa, aitta ja savusauna. (Museovirasto 1993, www.juuka.fi)

Suomen Kivikeskus (Juuka): Suomen Kivikeskus on verkottunut osaamiskeskittymä, jonka tehtävänä on suomalaisen luonnonkiven tunnettavuuden lisääminen, toimialan kilpailukyvyn parantaminen ja uuden yritystoiminnan synnyttäminen. Keskuksen moderneissa tiloissa voi tutustua kiveen tieteen, taiteen ja rakentamisen näkökulmista, selvittää kiven syntymistä ja jalostusta monimuotoisiksi tuotteiksi sekä kerätä vaikutteita hienossa ympäristössä. Keskuksessa järjestetään myös vuosittain vaihtuvia näyttelyitä. Niiden tukena on pysyvä kivitaide- ja esinekokoelma, joka kertoo kiven perinteestä ja kulttuurista eri aikakausilta ja maanosista. (lähde: www.kivikeskus.fi, www.faberge.fi)

Kuva 7-6. Suomen Kivi-keskuksessa voi tutustua kiveen tieteen, taiteen ja rakentamisen näkökulmista. Kuva Suvi Nenonen.

Bomban talo, karjalaiskylä (Nurmes): Pohjois-Karjalan tunnetuimpia matkailunähtävyyksiä on karjalaista rakennustaitoa vaalimaan rakennettu kylä. Bomban talo on kopio Karjan Suojärven kylään pystytetystä talosta. Talo on rakennettu suurista ja pyöreistä tasapaksuisista hirsistä pitkin sulkanurkin ilman, että on käytetty yhtään rautanaulaa tai minkäänlaisia rautaisia sideosia. Bomba-talo valmistui 30 vuotta sitten. Bomba-talossa ja sitä ympäröivässä karjalaiskylässä on nykyään erilaisia ravintoloita, hotelli, jossa noin 50 huonetta, kokous- ja näyttelytiloja, pooli, sauna ja kesäteatteri, ja se on auki ympäri vuoden. Sen läheisyydessä löytyy myös pieni ortodoksinen kirkko, tsasouna.

Outokummun vanha kaivosalue (Outokumpu): Outokummun kuparimalmi löydettiin tämän vuosisadan alussa ja varsinainen kaivostoiminta pääsi alkamaan 1913. Suurtuotanto kaivoksessa alkoi vuosina 1927–28, miltä ajalta on myös suurin osa kaivosalueen nykyisestä rakennuskannasta, mm. vanha kaivostupa, murskaamo ja nostotorni, nostokonehuone ja rikastamo sekä vanha voima-asema. Useimmat rakennuksista ovat arkkitehti W.G. Palmqvistin suunnittelemia. Kaivosalueen läheisyydessä on runsaasti työväenasuntoja eri kausilta. Tuotannon lakattua asteittain vanhalla kaivosalueella avattiin 1982 Outokummun kaivose museo. (Museovirasto 1993)

Kuva 7-7. Outokummun vanhaa kaivosemilijöötä. Kaivosalueella toimii myös kaivose museo. Kuva Suvi Nenonen.

Luontokohde

Petkeljärven kansallispuisto (Ilomantsi): Petkeljärven kauniiden ja kapeiden harjujen päältä aukeaa lumoavat näkymät alhaalla pilkistäville järville ja metsä-
lammille. Petkeljärven arvokkaat harjut kuuluvat pitkään harjumuodostelmaan,
joka ulottuu Koitereelta aina Venäjän puolelle. Harjut eivät ole korkeita, mutta
ne ovat jyrkkärinteisiä. Puiston metsät ovat vanhoja, koskemattomia mänty-
metsiä. Puiston erikoisuuksiin kuuluvat jatkosodanaikaiset taisteluvälikor-
set, joista osa on entisöity. Petkeljärvi kuuluu Patvinsuon ohella UNESCO:n
vuonna 1992 perustamaan Pohjois-Karjalan biosfäärialueeseen. (lähde: www.luontoon.fi)

Kolin kansallispuisto, Luontokeskus Ukko (Lieksa): Koli on vaarojen kan-
sallispuisto ja yksi Suomen tunnetuimmista kansallismaisemista. Pieneltä alu-
eelta löytyy varsinainen luonnon aarreaitta: harvinainen geologia, monipuoli-
nen eläimistö ja monilukuiset kasvilajit. Koli muistetaan vanhana uhripaikkana,
vahvana kaskialueena, taiteilijoiden pyhiinvaelluspaikkana 1800- ja 1900-luku-
jen taitteessa sekä kansanperinteen ja paikallisen perinnekulttuurin pitäjänä.
Kolin kansallispuistossa kaadetaan, poltetaan ja viljellään vuosittain kaskea ja
niitetään vanhoja ahoja. Kyyttölehmät ja suomenlampaat laiduntavat puiston
niityillä. (lähde: www.luontoon.fi)

Kansallispuiston yhteydessä toimii Luontokeskus Ukko. Luontokeskus Ukko
esittelee Kolin kansallismaisemaa sekä itäsuomalaista vaaraluontoa ja kulttuu-
ria. Luontokeskuksesta löytyvät matkailuneuvontapiste, luontokauppa Vakka
sekä Kolin perintö -näyttely. Näyttely tempaisee mukaansa Kolin alueen geo-
logian, luonnon ja kulttuurin pariin.

Ruunaa (Lieksa): Ruunaan retkeilyalueen luontoa leimaa Lieksanjoki. Retkei-
lyaluetta halkovaan 17,5 km:n jokiosuuteen sisältyy vaihtelevasti koski-, virta-
ja järvisuoksia ja 6 koskea, joiden putouskorkeus on yhteensä lähes 16 m.
Koskien kuohut ovat komeimmillaan kevättulvan aikaan toukokuun puolesta-
välistä kesäkuun alkuun saakka. Ruunaalla on perinteitä koskenlaskupaikka-
na. Jo 1960-luvulla Enso-Gutzeit Oy käytti vieraitaan laskemassa Ruunaan
koskia. Nykyään Ruunaan koskenlaskijoiden ja retkeilijöiden sesonki on suu-
rimmillaan heinäkuussa. Ruunaan maisemia voi ihastella niin kanootista kuin
patikkapoluiltakin tai vaikkapa retkeilyalueen korkeimmalla paikalla (183 mpy)
sijaitsevasta Huuhkajanvaaran näkötorjasta (lähde: www.luontoon.fi)

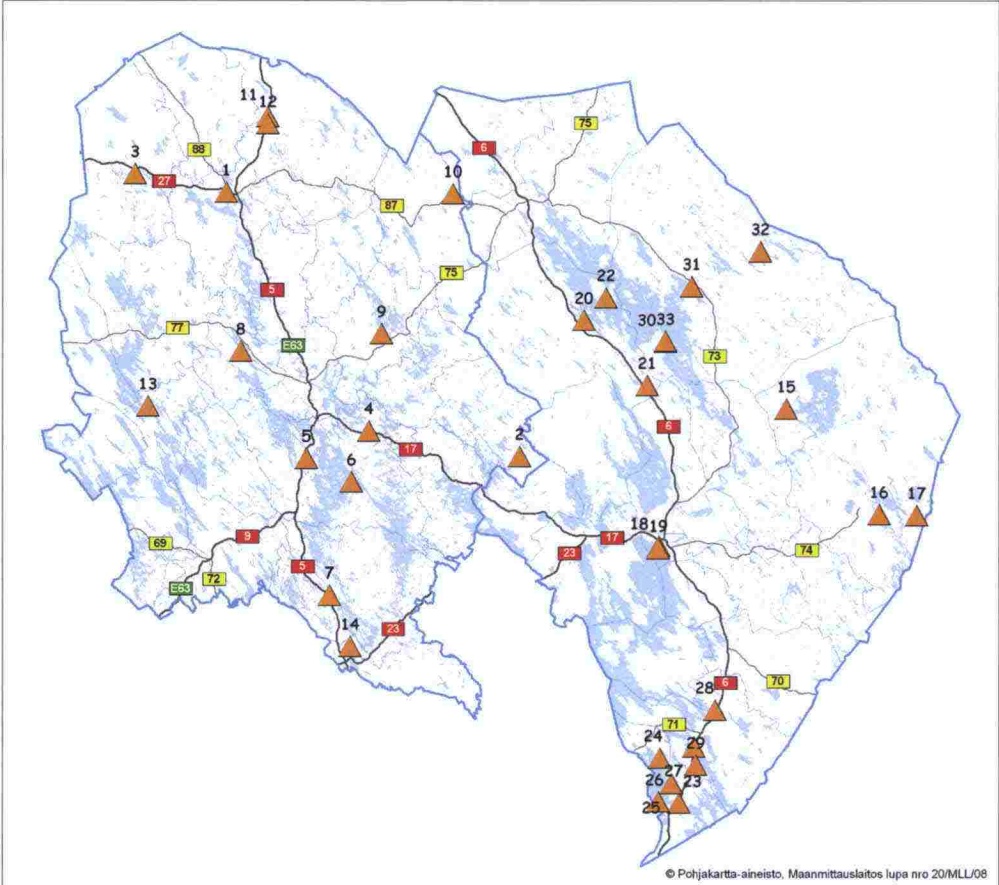
Hiihtohissi

Kolin matkailualue (Lieksa): Kolilla on matkailtu jo yli 110 vuotta. Monien mie-
lestä Pohjois-Karjalan Koli on Suomen kaunein luontomatkailukohde. Koli on
ainutlaatuinen kokonaisuus – yhdistelmä kansainvälisestikin tunnettuja luonto-
ja kulttuuriarvoja sekä laadukkaita ja monipuolisia matkailupalveluja. Eteläisen
Suomen korkeimmat ja haastavimmat rinteet Ukko-Kolilla sekä Loma-Kolin
lumipuisto tarjoavat eväät hauskanpitoon suksilla. Vuosittain Kolin alueella käy
noin 120 000–140 000 vierasta. (lähde: www.koli.fi)

7.4 Leirintäalueet

Savo-Karjalassa on kaikkiaan 33 leirintäaluetta (Suomen Leirintäalueyhdistys ry). Näistä 10:lla on Suomen leirintäalueiden luokitusryhmän luokitus. Viisiportaisen tasoluokituksen tarkoituksena on kertoa leirintäalueiden käyttäjille ajanmukaista ja vertailukelpoista tietoa alueiden palvelutasosta. Tasoluokittelemattomat leirintäalueet voivat laadultaan ja palveluvarustukseltaan olla tasokkaita ja sellaisinaan helpostikin luokituskelpoisia.

Savo-Karjalan leirintäalueverkko on melko kattava ja siksi leirintäalueiden viitoittamisessa ei ole tarvetta poiketa valtakunnallisesta käytännöstä.

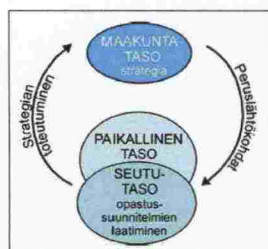

Pohjois-Savo	Pohjois-Karjala
1 Koljonvirta ***	15 Koitereen Helmi
2 Maarianvaaran laskettelukeskus	16 Ruhkaranta
3 Gasthaus-Camping Palopaiikka	17 Lomakylä Möhkön Karhumajat
4 Camping Atrain	18 Linnunlahden leirintäalue
5 Rauhalampi *****	19 Joensuu Caravan Jokiasema
6 Ritoniemen Lomakylä	20 Piitterin Lomakylä **
7 Camping Mansikkaharju ***	21 Future Freetime
8 Camping Kupinniemi	22 Paalasmaan lomamajat
9 Tahko Caravan	23 Karjalan Kievari
10 Metsäkartano ***	24 Karjalan Lomakeskus
11 Lohirannan Lomakylä ***	25 Mäntyranta
12 Vitostien Leirintä *	26 Ruokkeen Lomakylä
13 Lohimaa Caravan	27 Pajarinhovi
14 Kuntoranta *****	28 Likolammen leirintäalue
	29 Tasapää
	30 Loma-Koli Camping **
	31 Timitraniemi Camping **
	32 Ruunaan Retkeilykeskus
	33 Loma-Kolin Rinteiden Caravan-alue

Kuva 7-8. Suomen Leirintäalueyhdistys ry:n jäsenleirintäalueet.

8 Seudulliset opastussuunnitelmat

8.1 Seudullinen opastussuunnitelma

Palvelukohteiden maakunnallinen opastussuunnitelma ohjaa eri seutukuntiin tai palvelukohdekeskitymiin tehtävien yksityiskohtaisempien opastussuunnitelmien laatimista. Palvelukohteiden seudullinen opastussuunnitelma on toteutukseen tähtäävä suunnitelma, joka koskee yhtä tai useampaa kuntaa. Seudullisessa opastussuunnitelmassa muun muassa kartoitetaan potentiaaliset viitoitettavat palvelukohteet, inventoidaan nykyinen viitoitus ja laaditaan alueellisten periaatteiden mukaiset tavoitetilanteen opastusmerkkisuunnitelmat.

Seudullisella suunnittelutasolla määriteltävät viitoitusperiaatteet perustuvat maakunnallisessa opastussuunnitelmassa muodostettuun kokonaiskuvaan alueen palveluista. Yhdenmukaisella tavalla tehty seudulliset opastussuunnitelmat ovat avainasemassa opastelupien sujuvalle ja valtakunnallisesti yhdenmukaiselle käsittelyprosessille. Yhdenmukaiset toimintamallit joustavoittavat myös sidosryhmätyöskentelyä erityisesti valtakunnantasolla toimivien tahojen ja yrittäjien etujärjestöjen kanssa (Tiehallinto 2007a).

Seudulliset suunnittelualueet määritellään alueiden olosuhteiden ja erityispiirteiden perusteella. Seutukunta on aluejaolle hyvä lähtökohta, mutta suunnittelualueiden ei välttämättä tarvitse noudattaa seutukuntajakoa. Aluejakoa harkittaessa on otettu huomioon myös matkailun markkinointiorganisaatioiden aluejako, joka monelta osin poikkeaa virallisesta seutukuntajasta.

8.2 Esitys seudullisiksi suunnittelualueiksi

Maakuntakohtaisissa suunnittelutilaisuuksissa palvelukohteiden seudullisten opastussuunnitelmien laadinnassa päädyttiin seuraavaan aluejakoon:

Pohjois-Savo

Pohjois-Savoon esitetään kolmea seudullista suunnittelualueutta, Ylä-Savo, Kuopion seutu ja Koillis-Savo ja Sisä-Savo.

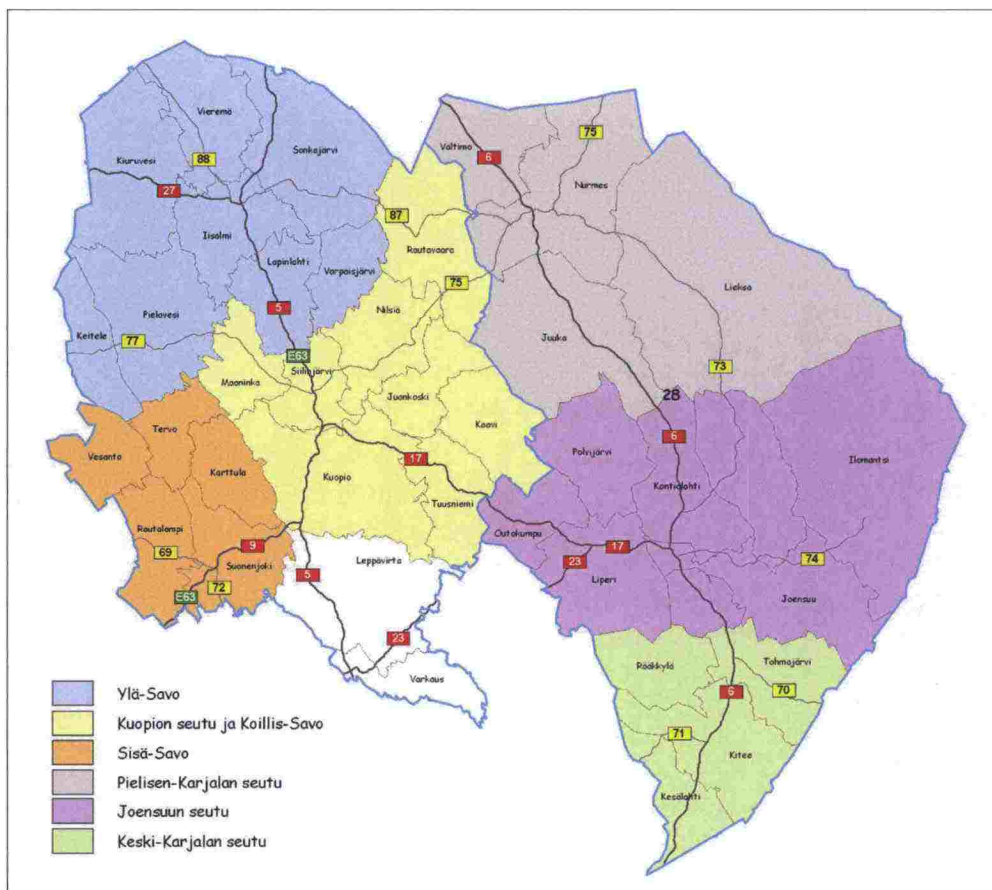
- Ylä-Savon suunnittelualueeseen kuuluvat Keitele, Pielavesi, Kiuruvesi, Iisalmi, Vieremä, Sonkajärvi, Lapinlahti ja Varpaisjärvi.
- Kuopion seutua ja Koillis-Savoa esitetään omaksi suunnittelualueeksi. Alueellisesti tähän kuuluisivat Kuopio, Siilinjärvi, Maaninka, Nilsia, Rautavaara, Juankoski, Kaavi ja Tuusniemi. Tahkon alueelle Nilsiaa valmistuu vuoden 2008 loppuun mennessä paikallinen opastussuunnitelma. Sisä-Savoa, johon kuuluisivat Karttula, Suonenjoki, Rautalampi, Vesanto ja Tervo, esitetään omaksi suunnittelualueeksi. Karttulan ja Kuopion kuntaliitos saattaa muuttaa seudullisen suunnittelualueen rajaa, mutta se tarkentunee myöhemmin suunnittelutyön käynnistyessä. Pohjois-Savon osalta on valmisteltu seutukuntauudistusta, mikä toteutuessaan mahdollistaisi Sisä-Savon suunnittelualueen käsittelyn Kuopion seudun ja Koillis-Savon yhteydessä. Seutukuntajakoa tärkeämpää seudullisten suunnittelualueiden määrittelyssä on kuitenkin yhtenäisten ja hallittavien kokonaisuuksien etsiminen.

- Varkaus ja Leppävirta muodostavat yhdessä Etelä-Savoon kuuluvien Jo-roisten ja Pieksämäen kanssa Keski-Savon seudullisen suunnittelualueen. Keski-Savon alueelle laaditaan seudullinen palvelukohteiden opastus-suunnitelma vuonna 2009 Kaakkois-Suomen ja Savo-Karjalan tiepiirien toimesta.

Pohjois-Karjala

Pohjois-Karjalaan esitetään myös kolmea seudullista suunnittelualueutta: Pielisen-Karjalan seutu, Joensuun seutu ja Keski-Karjalan seutu.

- Pielisen-Karjalan seutua, johon kuuluvat Juuka, Lieksa, Nurmes ja Valtimo, esitetään omaksi suunnittelualueeksi. Pielisen-Karjalan seudulla sijaitsevilla Kolin ja Ruunaan matkailualueilla tehdään paljon kehittämistyötä ja investointeja matkailun edistämiseksi. Tämän vuoksi näille alueille tulee harkittavaksi paikallisten opastussuunnitelmien laatiminen rinnan seudullisen suunnitelman kanssa.
- Joensuun seutua, johon kuuluisivat Joensuun lisäksi Outokumpu, Polvijärvi, Liperi, Kontiolahti ja Ilomantsi, esitetään yhdeksi seudulliseksi suunnittelualueeksi.
- Keski-Karjalan seudulliseen suunnittelualueeseen kuuluisivat esityksen mukaan Tohmajärvi, Kitee, Rääkkylä ja Kesälahti.

Kuva 8-1. Seudulliset suunnittelualueet Savo-Karjalassa.

8.3 Seudullisten suunnitelmien aikataulu

Vuoden 2007 opastusmerkkiuudistuksen siirtymäkausi yksittäisten opastusmerkkien osalta päättyy vuoden 2013 lopussa. Opastuspaikkojen opastusmerkkien tulisi kuitenkin olla uusittuna jo vuoden 2009 loppuun mennessä.

Tiehallinto on keskittänyt opastuslupapäätösten teon valtakunnalliseen yksikköön Tampereelle, jolloin ajantasaiset alueelliset opastussuunnitelmat ovat entistä tärkeämpiä asioiden sujuvan käsittelyn kannalta.

Näistä syistä seudulliset suunnitelmat tulisi laatia koko tiepiiriä kattavana mahdollisimman pikaisesti. Palvelukohteiden seudulliset opastussuunnitelmat Savo-Karjalan tiepiirin alueella esitetään laadittavaksi vuosien 2009 - 2012 aikana; Pohjois-Savossa vuosina 2010–2012 ja Pohjois-Karjalassa vuosina 2009–2011. Maakunnallisissa suunnittelutilaisuuksissa sidosryhmät ovat ilmaisseet halukkuutensa osallistua seudullisten opastussuunnitelmien laatimiseen.

Seudullisten opastussuunnitelmien laatiminen:

- Palvelukohteiden seudulliset opastussuunnitelmat laaditaan esitetyn aluejaon mukaisesti vuosina 2009 - 2012:
 - Ylä-Savon seutu omana alueena
 - Kuopion seutu ja Koillis-Savo yhtenä alueena
 - Sisä-Savon seutu yhtenä alueena
 - Keski-Savon seutu (Varkaus, Leppävirta Pohjois-Savon kunnista) yhteistyössä Kaakkois-Suomen tiepiirin kanssa
 - Pielisen-Karjalan seutu yhtenä alueena
 - Joensuun seutu yhtenä alueena
 - Keski-Karjalan seutu omana alueena
- Suunnittelussa otetaan huomioon palvelukohteiden maakunnallisen opastussuunnitelman sisältö ja palvelukohteiden uusi viitoitusohje (TIEH-200021-07). Palvelukohteiden viitoitus tulee uusia kokonaisuudessaan ohjeen mukaiseksi vuoden 2013 loppuun mennessä ja opastuspaikkojen viitoitus vuoden 2009 loppuun mennessä / vastuutaho Tiehallinto
- Palvelukohteiden seudulliset opastussuunnitelmat pidetään jatkuvasti ajan tasalla. Kokonaisvaltaisen seudullisen opastussuunnitelman tarkistaminen tulee tehdä keskimäärin 10 vuoden välein tai tarvittaessa aikaisemminkin / vastuutaho Tiehallinto

9 Savo-Karjalan maakuntien opastuksen yhteistyöryhmä

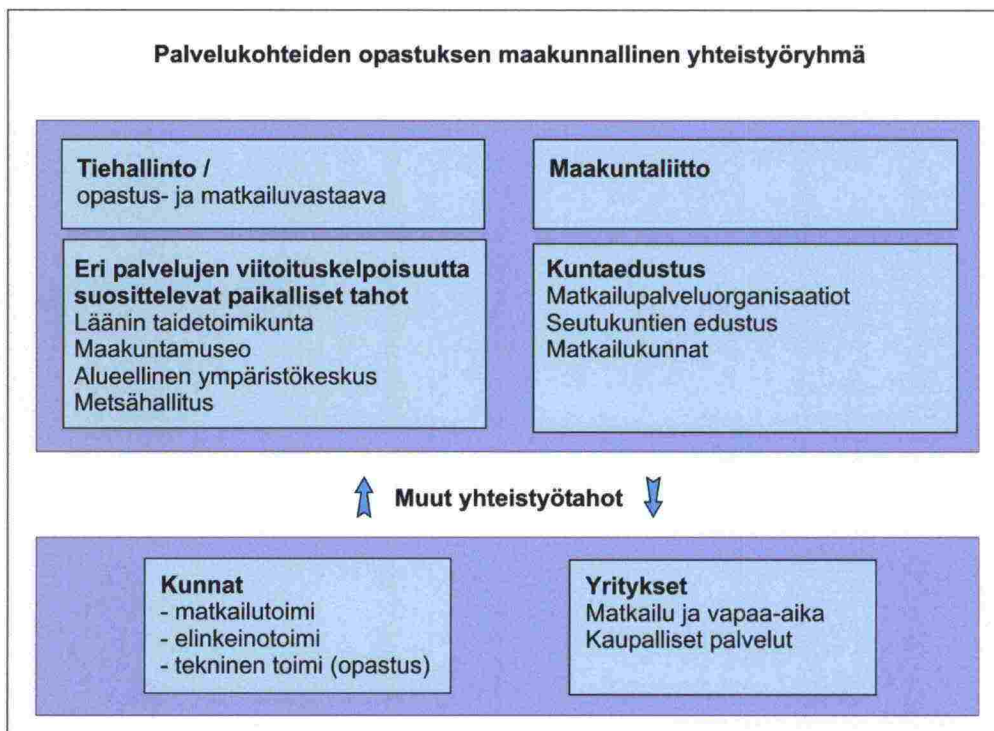
9.1 Maakunnallisen opastuksen yhteistyöryhmän tehtävät

Maakunnallisen opastussuunnittelun yksi tavoite on koota opastuksen parissa toimivat sidosryhmät mukaan yhteistyöhön ja perustaa maakunnallinen opastuksen yhteistyöryhmä.

Palvelukohteiden opastuksen maakunnallisen yhteistyöryhmän tehtävät:

- kokoontuu vuosittain tai tarpeen vaatiessa
- seuraa opastusstrategian toteutumista
- käsittelee alueellisten opastusperiaatteiden toimivuutta
- tarkistaa kartoitettujen tietojen ajantasaisuuden
- lisää tietoisuutta opastusasioista sidosryhmien keskuudessa

Maakunnallisen yhteistyöryhmän toiminnasta ja koollekutsumisesta vastaa Tiehallinto (tiepiiri) yhdessä maakuntaliittojen kanssa. Yhteistyöryhmän jäseninä kuntia edustavat esimerkiksi seutukuntien edustajat, kuntien matkailupalveluista vastaavat matkailupalveluja kehittämissyhtiöt tai vastaavat toimielimet. Yhteistyöryhmässä ovat edustettuina myös palvelukohteiden viitoituskelpoisuutta suosittelevat alueelliset tahot. Matkailullisesti merkittävillä kunnilla voi olla yhteistyöryhmässä oma edustajansa. Yhteistyöryhmässä voi olla edustettuina myös muita maakunnallisia toimijoita.

Kuva 9-1. Esimerkki palvelukohteiden opastuksen maakunnallisen yhteistyöryhmän kokoonpanosta.

Maakunnallinen yhteistyöryhmä tekee yhteistyötä kuntien ja yrittäjien kanssa sekä tiedottaa toiminnastaan tarpeelliseksi katsomille tahoille. Muut yhteistyötahot voivat tarpeen vaatiessa osallistua yhteistyöryhmän toimintaan, mutta pääsääntöisesti yhteistyöryhmän ulkopuoliset yhteistyötahot ovat taustavaikuttajia. Tiedonkulku yhteistyöryhmän ja muiden yhteistyötahojen kanssa tapahtuu sidosryhmien ja kuntien edustajien välillä. (Tiehallinto 2007a)

9.2 Maakunnallisten yhteistyöryhmien perustaminen

Esitystä maakunnan opastuksen yhteistyöryhmästä on käsitelty sekä ohjausryhmässä että maakunnallisissa suunnittelutilaisuuksissa. Maakunnallisissa suunnittelutilaisuuksissa tuli selkeästi esille sidosryhmien osallistuminen ja vaikutusmahdollisuus maakunnallisten opastuksen yhteistyöryhmien toimintaan.

Palvelukohteiden opastusasioita varten esitetään perustettavaksi maakuntaopastuksen yhteistyöryhmät sekä Pohjois-Savoon että Pohjois-Karjalaan.

Pohjois-Savon osalta opastusasioiden maakunnalliseksi yhteistyöfoorumin rungoksi esitetään Pohjois-Savon liiton vetovastuulla maakunnan matkailustrategian valmistelussa toiminutta matkailun yhteistyöryhmää, jossa on ollut mukana matkailuelinkeinossa työskenteleviä matkailualan yrittäjiä sekä matkailuorganisaatioiden ja julkisten toimijoiden edustajia. Yhteistyöryhmää tulisi täydentää Tiehallinnon, opastuksen alueellisten lausunnonantajatahojen (maakuntamuseo, läänin taidetoimikunta, alueellinen ympäristökeskus, Metsähallitus) sekä matkailutieorganisaation edustuksella.

Pohjois-Karjalan maakuntaliiton vetovastuulla toimivaa matkailun yhteistyöryhmä voi tarpeen vaatiessa käsitellä maakunnallisia opastusasioita. Opastusasioita käsiteltäessä matkailun yhteistyöryhmää täydennetään Tiehallinnon, maakuntamuseon, läänin taidetoimikunnan ja Metsähallituksen edustuksella. Opastusasioita käsitellään vuosittain tai tarpeen vaatiessa useamminkin.

10 Savo-Karjalan maakuntien opastusstrategia

Maakunnan opastusstrategialla tarkoitetaan opastuksen kehittämisen yhteistyön tiivistämistä ja kehittämistä. Opastusstrategiaksi kirjattavat asiat voivat liittyä maakuntaopastuksen yhteistyöryhmän toimintaan, opastuspaikkojen kehittämiseen tai seudullisten suunnitelmien laatimiseen.

Opastusstrategia

- Tiivistää ja kehittää opastusasioissa yhteistyötä sidosryhmien välillä sekä toimii eri sidosryhmien mielipiteiden ilmaisukanavana.
- Tarjoaa puitteet kuntien opastustoimistojen ja -pisteiden sekä opastuskeskusten kehittämiseen.
- Edistää maakunnalle tärkeiden asioiden ja erityispiirteiden huomioon ottamista ja merkittävien suunnittelualueen ulkopuolisten kohteiden viitoittamista pienemmille alueille tehtävissä opastusmerkkisuunnitelmissa.
- Varmistaa samantyyppisissä ratkaisuisa yhdenmukaisen opastuskäytännön.

Savo-Karjalan maakuntien, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan, opastusstrategiassa keskeiset kehittämisalueet ovat:

- **Maakunnallisten opastuksen yhteistyöryhmien perustaminen**

Opastusasioiden kehittämistä ja yhteistyön tiivistämistä varten perustetaan maakuntakohtaiset palvelukohteiden opastuksen yhteistyöryhmät Pohjois-Savoon ja Pohjois-Karjalaan vuoden 2009 aikana. Maakunnallinen yhteistyöryhmä tekee yhteistyötä kuntien ja yrittäjien kanssa ja toimii eri sidosryhmien välillä mielipiteiden ilmaisukanavana. Vastuutahona toimii Tiehallinnon Savo-Karjalan tiepiiri, Pohjois-Savon liitto ja Pohjois-Karjalan maakuntaliitto.

- **Palvelukohteiden seudullisten opastussuunnitelmien laatiminen**

Palvelukohteiden seudulliset opastussuunnitelmat laaditaan tässä suunnitelmassa esitetyille alueille.

Suunnittelussa otetaan huomioon palvelukohteiden maakunnallisen opastussuunnitelman sisältö ja Tiehallinnon palvelukohteiden opastusohje. Vastuutahona toimii Tiehallinnon Savo-Karjalan tiepiiri.

- **Opastuksen toisen tason kehittäminen**

Kuntia suositellaan tiivistämään yhteistyötä opastustoimistojen toiminnan kehittämisessä matkailupalveluista vastaavien matkailupalvelu- ja kehittämisyritysten kanssa. Palvelun laadun kannalta olisi tärkeää, että vähintään jokaisessa seutukunnassa olisi vihreävalkoisen i-tunnuksen käyttöehdot täyttävä, henkilökohtaista neuvontapalvelua tarjoava opastustoimisto.

Opastuspisteiden opastuskartat laitetaan kuntoon ja päivitetään karttojen tietojen ajantasaisuus. Opastuskartalla varustettujen opastuspisteiden sijaintipaikat tarkistetaan ja tehdään tarvittavat korjaukset yhteistyössä tiepiirin kanssa. Niiralan (kantatie 70) raja-aseman opastusta kehitetään.

Opastuspaikkoja, opastustoimistoja ja -pisteitä täydennetään toteuttamalla yhteistyössä sidosryhmien kanssa opastuskeskuksia uudeksi palveluksi täydentämään opastuksen toisella tasolla jaettavaa informaatiota (strateginen tavoite). Opastuskeskuksissa jaetaan ajantasaista, luotettavaa ja elinkeinonharjoittajia tasapuolisesti kohtelevaa matkailuun ja tieverkkoon liittyvää tietoa.

Kunnissa lisätään tietoisuutta opastuskeskusten kehittämismahdollisuuksista. Keskeisenä tavoitteena on selvittää matkailuorganisaatioiden ja yrittäjien tahtotila opastuspaikkojen kehittämiseen ja ylläpitämiseen. Opastuskeskuksissa kunnilla, matkailuorganisaatioilla ja -yrittäjillä on mahdollisuus saada alueensa matkailupalvelut näkyviin laajalle asiakaskunnalle.

Vastuutahoina toimivat Tiehallinto, kunnat ja maakuntaopastuksen yhteistyöryhmät.

Maakunnalliset opastuksen yhteistyöryhmät vaikuttavat ja seuraavat maakunnallisessa palvelukohteiden opastussuunnitelmassa esitettyjen kehittämistoimenpiteiden edistymistä ja toteutumista sekä huolehtivat maakunnallisessa opastussuunnitelmassa kartoitettujen tietojen ajantasaisuudesta. Maakunnalliset yhteistyöryhmät tekevät yhteistyötä kuntien ja yrittäjien kanssa sekä tiedottavat toiminnastaan tarpeelliseksi katsomille tahoille.

LÄHDELUETTELO

Keski-Luopa, Kari & Vaarala, Reijo. 2006. *Keski-Suomen palvelukohteiden maakunnallinen opastussuunnitelma*. Tiehallinnon selvityksiä 13/2006. Tiehallinto, Keski-Suomen tiepiiri. Jyväskylä.

Konttinen, Juha-Pekka. 2006. *Matkailun aluetaloudelliset vaikutukset - matkailun aluetaloudellinen tilinpito*. KTM, Rahoitetut tutkimukset 9/2006.

KTM. 2006. *Suomen matkailustrategia vuoteen 2020 ja Toimenpideohjelma vuosille 2007 - 2013*. Julkaisuja 21/2006. KTM, elinkeino-osasto. Kauppa- ja teollisuusministeriö. Helsinki.

Matkailun edistämiskeskus, taloustutkimus oy. 2008. *Matkailukohteiden kävijämäärät 2007*. MEK E:57. 2008.

Museovirasto. 1993. *Rakennettu kulttuuriympäristö. valtakunnallisesti merkitävät kulttuurihistorialliset ympäristöt*. Museoviraston rakennushistorian osaston julkaisuja 16. Museovirasto, Ympäristöministeriö. Helsinki.

Nevalainen, Jaana. 2007. *Matkailun ja tienpidon yhteiset kysymykset Kaakkois-Suomen tiepiirissä*. Esiselvitys. Tiehallinnon selvityksiä 12/2007. Tiehallinto, Kaakkois-Suomen tiepiiri. Kouvola.

Niiralan raja-aseman liikenneselvitys 2007. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Julkaisu 103, 2007 (b). Joensuu.

Pohjois-Karjalan maakuntasuunnitelma 2025. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Julkaisu 94, 2005. Joensuu.

Pohjois-Karjalan matkailustrategia 2007 - 2013. Pohjois-Karjalan maakuntaliitto, Julkaisu 108, 2007. Joensuu.

Pohjois-Savon maakuntasuunnitelma 2030. Pohjois-Savon liitto, 2006. Kuopio.

Pohjois-Savon matkailustrategia 2007–2013. Pohjois-Savon liitto, 2007. Kuopio.

Tiehallinto. 2007a. *Palvelukohteiden alueellisen opastussuunnitelman laatiminen*. TIEH 2100051-07. Helsinki.

Tiehallinto. 2007b. *Palvelukohteiden maakunnallinen opastussuunnitelma - Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Pohjanmaa*. TIEH 1000166-07. Vaasan tiepiiri, Vaasa.

Tiehallinto. 2007c. *Palvelukohteiden viitoitus*. TIEH 2000021-07. Helsinki.

Tilastokeskus. 2008. *Matkailutilasto 2007*. Tilastokeskus. Helsinki.

Tilastokeskus. 2008. *Suomalaisten matkailu 2006*. Tilastokeskus. Helsinki.

Tyni, Markku. 2008. *Kuopion ja Pohjois-Savon matkailututkimus 2007*. Savonia-ammattikorkeakoulun julkaisusarja. Kuopio.

Lisäksi käytetyt internet-lähteet (poimittu 10/2008):

www.eemil.fi

www.faberge.fi

www.jns.fi

www.juuka.fi

www.kareliaexpert.fi

www.karjalanmaa.fi

www.kantapuu.fi

www.kivikeskus.fi

www.kkes.fi

www.koli.fi

www.kuopioinfo.fi

www.lieksa.fi

www.luontoon.fi

www.mekaanisenmusiikinmuseo.fi

www.ort.fi/kirkkomuseo

www.pielavesi.fi

www.pohjois-savonmuisti.fi

www.tahko.com

LIITTEET

- Liite 1. Palvelukohteiden viitoitukseen liittyvä ohjeistus
- Liite 2. Savo-Karjalan matkailuteiden organisaatioiden
taustaorganisaatioiden yhteystiedot
- Liite 3. Maakunnalliset kohdelistaukset

Palvelukohteiden viitoitukseen liittyvä ohjeistus

Palvelukohteiden viitoitus. TIEH 2000021-07. Ohje kertoo palvelukohteiden viitoitusperiaatteet ja opastaa viitoituksessa käytettävien merkkien sisällön ja muodon valitsemisessa.

Palvelukohteiden alueellisen opastussuunnitelman laatiminen.

TIEH2100051-07. Ohje määrittelee alueelliset opastussuunnitelmat, ohjaa suunnitteluprosessia ja organisointia, antaa perusteita suunnitelmien laatimiselle sekä esittää eri suunnitteluvaiheiden sisältöjä ja niissä huomioon otettavia asioita.

Yleisohjeet liikennemerkkien käytöstä. TIEH 2000006-03. Ohje sisältää liikennemerkkien käyttöperiaatteet ja niihin liittyvät säädöstekstit.

Liikenteen ohjaus, Viitoitus. TIEL 2130006-96. Ohje sisältää yleiset viitoitusperiaatteet sekä määritykset viitoituskohteiden valinnoille ja viitoituksessa käytettävälle opastusmerkeille.

Liikennemerkkipiirustukset. TIEL 2131908. Kansiot sisältävät liikennemerkkien yksityiskohtaiset mitoituspiirustukset.

Matkailuteiden määrittely - Periaatteet. TIEH 1000080-04. Julkaisu sisältää Tiehallinnon toimintalinjat matkailuteiden viitoituksessa.

Tienvarsimainonnan käsikirja. Tiehallinto, ympäristöministeriö ja Kuntaliitto 2002. Käsikirja on ensisijaisesti tienvarsimainonnasta ja lupahakemusten käsittelystä vastaaville tahoille tarkoitettu opas, joka sisältää tienvarsimainontaa koskevat säädökset, sijoitusperiaatteet ja lupamenettelyn.

Tienvarsimainonta - Toimintalinjat. TIEH 1000106-06. Toimintalinjat kuvaavat Tiehallinnon menettelytavan tienvarsimainosten lupakäsittelyssä sekä tienvarsimainonnan hallinnassa ja siirtymävaiheen hoitamisessa.

Tienvarsimainonta – Lupamenettelyohje. TIEH 2100047-07. Ohje sisältää perustietoa tienvarsimainontaan liittyvän poikkeuslupapäätöksen käsittelyyn, tienvarsimainonnan valvontaan ja luvattomien mainosten poistamiseen.

Levähdys- ja pysäköimisalueiden kehittäminen – Toimintalinjat. TIEL 1000029. Toimintalinjat määrittelevät Tiehallinnon tienvarsipalvelujen kehittämisen suuntaviivat 2000-luvulle.

Ulkoilun ja urheilun merkit. Suomen Standardisoimisliitto. SFS 4424. 2002. Ohjetta voidaan soveltaa ulkoilualueiden ja palvelukohteiden sisäisessä viitoituksessa. Ohjeen merkkejä ei kuitenkaan voi käyttää tieliikennelain tarkoittamalla tiellä.

Kunnan osoitejärjestelmä – Ohjeet ja suositus. Kuntaliitto 2006. Julkaisu antaa ohjeet ja suositukset kunnan osoitejärjestelmästä.

Savo-Karjalan kautta kulkevien matkailuteiden taustaorganisaatioiden yhteystiedot

(Tilanne 1.12.2008)

Sininen tie

Sininen tie ry
Toiminnanjohtaja Mervi Mikkola
Poutuntie 7
62100 Lapua

Puh. 044 438 4052
Sähköposti: mervi.mikkola@lapua.fi

Via Karelia

Runon ja Rajan tie ry
Toiminnanjohtaja Juha Rantala
Siltakatu 10 B 30
80100 Joensuu

Puh. 040 723 0000
Sähköposti: juha.rantala@viakarelia.fi

Maakunnalliset kohdelistaukset/Pohjois-Savo (kunta, kohde, suosituksenantajataho):

PSA; Pohjois-Savon ympäristökeskus

P-S taidetoimikunta; Pohjois-Savon taidetoimikunta

Museo tai historiallinen rakennus:

Iisalmi	Juhani Ahon museo	Museovirasto
Juankoski	Masuuni Brunou	Museovirasto, PSA
Kaavi	Juutilan vanha valimo	Museovirasto
Karttula	Riuttalan talomuseo	Museovirasto, PSA, P-S taidetoimikunta
Kuopio	Ortodoksinen kirkkomuseo	Museovirasto, P-S taidetoimikunta
	Kuopion taidemuseo	P-S taidetoimikunta
	Kuopion korttelimuseo	P-S taidetoimikunta, PSA
	Pyhän Johanneksen kirkko	P-S taidetoimikunta
Lapinlahti	Suomen asutuseumuseo	Museovirasto, P-S taidetoimikunta
	Lapinlahden taidemuseo	Museovirasto, P-S taidetoimikunta
	Emil Halosen museo	Lapinlahden kunta
Leppävirta	Leppävirran kotiseutumuseo	Leppävirran kunta
	Leppävirran kirkko	P-S taidetoimikunta
Pielavesi	Lepikon torppa	Museovirasto
Rautalampi	Rautalammin museo	Museovirasto
	Rautalammin kirkko	P-S taidetoimikunta
Siilinjärvi	Harjamäen sairaalamuseo	Museovirasto
	Tarinaharjun parantola	PSA
Varkaus	Mekaanisen musiikin museo	Museovirasto
	Varkauden kirkko	Varkauden kaupunki

Muu nähtävyys:

Iisalmi	Koljonvirran hist.maisema	Museovirasto, PSA
	Runni ja Saarikosken kanava	Museovirasto
	Runni	Museovirasto, PSA
	Peltosalmen kulttuurimaisema	PSA
Kaavi	Telkkämäen kaskialue	Museovirasto, PSA
	Melttusrinran taistelujen	
muistomerkki		Kaavin kunta
Karttula	Sourun ruukkialue	Karttulan kunta
	Syväniemen kulttuurimaisema	PSA
Kiuruvesi	Koskenojan kulttuurimaisema	PSA
Kuopio	Haminalahden kultt.maisema	Museovirasto, PSA
	VB-valokuvakeskus	P-S taidetoimikunta
	Puijo	PSA
	Kuopion kauppatori puistoinen	PSA
	Kuopion satama	PSA
	Kasarmialue	PSA
Lapinlahti	Väisälänmäki	Museovirasto, P-S taidetoimikunta, PSA
	Lapinlahden rautatieasema	PSA
Leppävirta	Konnuksen kanavat	Museovirasto, PSA
	Nikkilänmäen museotie	PSA
	Sorsakosken teollisuusmiljö	PSA
	Mustinmäen mäkikyläasutus	PSA

LIITE 3

Maaninka	Maaninkajärven kultt.maisema	PSA
	Tuovinlahden kultt.maisema	PSA
	Viannon vanha kanava	PSA
	Ahkionlahden sulkukanava	PSA
	Ruokovirran sulkukanava	PSA
Nilsia	Simolan kotiseutukeskus	Museovirasto
	Pisa, Pisanmäki	PSA
	Aholansaari	PSA
Pielavesi	Kirkkosaari	Museovirasto
Sonkajärvi	Jyrkän ruukkialue	Museovirasto, P-S taidetoimikunta, PSA
Suonenjoki	Kolikkoinmäki	PSA
	Venetsia	PSA
	Elkkulan rakennusryhmä	PSA
	Kuivataipaleen kanava	PSA
Tervo	Tervonsalmen kultt.maisema	PSA
Tuusniemi	Ohtaansalmen kultt.maisema	Museovirasto, PSA
Varkaus	Taipaleen kanava ja	
	kanavamuseo	Museovirasto, PSA
	Taipaleen vierasvenesatama	Varkauden kaupunki
	Kangaslammin vierasvenesatama	Varkauden kaupunki
	Kämäri	Varkauden kaupunki
	Taidekeskus Väinölä	Varkauden kaupunki
Vesanto	Sonkarin kylä- ja kulttuurimaisema	PSA
Viermä	Kyrönniemen kultt.maisema	PSA
	Salahmin kultt.maisema	PSA

Luontokohde:

Kaavi	Vaikkojoki	Kaavin kunta
Keitele	Hetejärvi	PSA
Kiuruvesi	Paljakanvuori-Ahvenusmäki	Kiuruveden kaupunki
	Luupuvesi	Kiuruveden kaupunki
	Valkeisjärvi	Kiuruveden kaupunki
	Kiuruveden eteläosan	
	lintuvesi	Kiuruveden kaupunki
	Niemisjärven luoteisosan	
	lintujärvi	Kiuruveden kaupunki
Kuopio	Kolmisoppi-Neulamäki	PSA
	Riistaveden lintujärvet	PSA
Leppävirta	Orinoro	PSA
Maaninka	Korkeakoski	PSA
	Patalahti	PSA
	Lapinjärvi	PSA
Rautavaara	Pumpulikirkko	PSA
	Tiilikajärven kansallispuisto	PSA, Metsähallitus
	Älänne	PSA
Tuusniemi	Seinävuoren rotkolaakso	PSA
Varkaus	Itkonsaaren luonnonsuojelualue	Varkauden kaupunki
	Ruokojärvi-Mula	PSA
Varpaisjärvi	Huuhkajankierros	PSA
Viermä	Talaskangas	PSA

Maakunnalliset kohdelistaukset/Pohjois-Karjala (kunta, kohde, suosituksenantajataho):

PKA; Pohjois-Karjalan ympäristökeskus
P-K taidetoimikunta; Pohjois-Karjalan taidetoimikunta

Museo tai historiallinen rakennus:

Ilomantsi	Möhkön ruukinalue	Museovirasto, P-K taidetoimikunta
Joensuu	Bunkkerimuseo	Museovirasto
	Koskenniskan mylly- ja kieverimuseo	Museovirasto
	Antti Kukkosen kotimuseo	Museovirasto
	Kiihtelysvaaran kirkko	Museovirasto, P-K taidetoimikunta
	Utran kirkko	P-K taidetoimikunta
	Joensuun taidemuseo	P-K taidetoimikunta
Juuka	Tuomelan tupa	Museovirasto
Kitee	Kiteen kivikirkko	Kiteen kaupunki
Kontiolahti	Jakokosken kanava ja kanavamuseo	Museovirasto
Lieksa	Pielisen museo	Museovirasto, P-K taidetoimikunta
	Eva Ryynäsen ateljee ja kotimuseo	Museovirasto, P-K taidetoimikunta
	Lieksan kirkko	P-K taidetoimikunta
Liperi	Komperon kotiseutumuseo	Museovirasto
	Myllyn Vanhat Autot-automuseo	Museovirasto
	Liperin maaseutumuseo	Liperin kunta
Nurmes	Ikolan museo	Museovirasto
Rääkkylä	Rääkkylän kirkko	Museovirasto
Tohmajärvi	Saarion voimalaitosmuseo	Museovirasto
	Museoalue	Tohmajärven kunta
	Kaurilan koulumuseo	Tohmajärven kunta
	Tohmajärven kirkko, Kirkkonieni	Tohmajärven kunta
Valtimo	Murtovaaran talomuseo	Museovirasto

Muu nähtävyys:

Ilomantsi	Hattuvaaran vaarakylä	Museovirasto
Joensuu	Joensuun kaupungintalo	P-K taidetoimikunta
	Metla-talo	P-K taidetoimikunta
	Taidekeskus Ahjo	P-K taidetoimikunta
	Taitokortteli	P-K taidetoimikunta
Juuka	Puu-Juuka	Museovirasto
Kitee	Vanha Puhos	PKA
Nurmes	Galleria Tyko	P-K taidetoimikunta
Outokumpu	Outokummun vanha kaivosalue	Museovirasto, P-K taidetoimikunta
Tohmajärvi	Suomen sodan muistomerkki	Tohmajärven kunta
	Jouhkolan hovi	Tohmajärven kunta
	Saarion kylämaisema	Tohmajärven kunta

Luontokohde:

Ilomantsi	Koivusuon luonnonpuisto	PKA
	Petkeljärven kansallispuisto	PKA, Metsähallitus
	Patvinsuon kansallispuisto	PKA, Metsähallitus
Kitee	Kiteen erä- ja riistapolku	Kiteen kaupunki
Kontiolahti	Kolvananuuron luonnon-suojelualue	PKA
Lieksa	Kolin kansallispuisto ja Luontokeskus Ukko	PKA, Metsähallitus

LIITE 3

Nurmes	Ruunaa	PKA, Metsähallitus
	Reposuo	PKA
	Mujejärvi	PKA
	Raesärkkä	PKA
	Kukkoharju	Nurmeksen kaupunki
	Peurajärven retkeily- ja matkailualue	Nurmeksen kaupunki
Outokumpu	Peurajärven-Hiidenportin retkeilyalue	Nurmeksen kaupunki
	Sysmäjärvi	PKA
	Särkiselän Erä- ja luontokeskus	Outokummun kaupunki
Polvijärvi	Viklinrimpi	PKA
Rääkkylä	Vuoniemi	PKA
Tohmajärvi	Sääperi	PKA
	Värtsilän laakso	Tohmajärven kunta
	Luontopolku Aconitum	Tohmajärven kunta
Eläintarha tai -puisto:		
Kitee	Kiteen eläinpuisto	Kiteen kaupunki

ISBN 978-952-221-151-4
TIEH 1000213-09